

Nr 176.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till riksräkenskapsverket och dess verksamhet under budgetåret 1927—1928; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen bifalla de förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Lyberg.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anför:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om anslag till riksräkenskapsverket och dess verksamhet för budgetåret 1927—1928.

Ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket är i riksstaten för budgetåret 1926—1927 uppfört med 454,000 kronor. Gällande ordinarie stat för riksräkenskapsverket upptager följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 402,800
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 12,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 39,200
	<u>Summa kronor 454,000.</u>

För budgetåret 1926—1927 är antalet ordinarie befattningshavare i riksräkenskapsverket bestämt på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 generaldirektör	A 3
2 byråchefer	B 30
5 förste revisorer	B 26
27 revisorer	B 22
2 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
23 kanslibiträden	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
5 kontorsbiträden	B 4.

Till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet är, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1926—1927 uppfört ett extra anslag å 25,000 kronor.

I fråga om användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 5 mars 1926 förklarad, att med anlitande av anslaget finge hos riksräkenskapsverket tillsvidare under tiden 1 juli 1926—30 juni 1927 vara anställda fyra extra revisorer med placering i lönegraden B 21 samt att verket finge av anslaget använda erforderligt belopp för beredande av ersättning åt semestervikarier för ifrågavarande befattningshavare.

Såsom jag i samband med behandlingen av statsverkspropositionen för innevarande år anmälde, hemställde riksräkenskapsverket i skrivelse den 17 augusti 1926, att samma anslag, som uppförts å riksstaten för budgetåret 1926—1927, måtte anvisas för budgetåret 1927—1928.

Med erinran att genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1924 fem revisorer hos riksräkenskapsverket uppförts å indragningsstat med bibehållen tjänstgöringsskyldighet, anmälde riksräkenskapsverket i sagda skrivelse, att av berörda antal revisorer endast två fullgjort effektiv tjänstgöring, medan de tre övriga varit ständigt sjuklediga, samt att av de båda tjänstgörande revisorererna å indragningsstat den ene avgått med pension under budgetåret 1925—1926 och den andre uppnådde pensionsåldern i juli 1927. Ehuru alltså minskning av verkets arbetskrafter vore att räkna med, komme likväl verkets arbetsuppgifter att ökas. Räkenskaperna för flygvapnet skulle sålunda från och med budgetåret 1926—1927 granskas inom riksräkenskapsverket och skulle dessa — i motsats till vad fallet vore beträffande arméns och marinens räkenskaper, som granskades av särskilda revisionsorgan inom arméförvaltningen respektive marinförvaltningen — icke underkastas kamerate revision, innan de överlämnades till riksräkenskapsverket, varför det vore nödvändigt, att dessa räkenskaper granskades i detalj inom riksräkenskapsverket. Det vore fördenskull ofrånkomligt, att även under budgetåret 1927—1928 medel ställdes till förfogande för avlönande av fyra extra revisorer och att anslaget bibehölls vid oförändrat belopp.

Med hänsyn till att 1926 års besparingssakkunniga vid tidpunkten för statsverkspropositionens avlåtande i enlighet med givna direktiv påbörjat granskningen av, bland annat, riksräkenskapsverkets organisation och arbetsförhållanden anförde jag, då jag vid sagda tillfälle anmälde riksräkenskapsverkets förevarande framställning, att anslagen till riksräkenskapsverket och dess verksamhet syntes tillsvidare böra allenast beräknas å riksstaten. I enlighet med min hemställan föreslog ock Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna dels ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket till 454,000 kronor, dels ett extra anslag å 25,000 kronor till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet.

1926 års besparingssakkunniga hava nu i utlåtande den 21 januari 1927 framlagt förslag angående förenklingar och besparingar i avseende å riksräkenskapsverket.

Över berörda förslag har riksräkenskapsverket den 8 februari 1927 avgivit infordrat utlåtande.

De sakkunniga hava i sitt betänkande till en början lämnat en historik över riksräkenskapets tillkomst och ursprungliga organisation enligt 1920 års riksdagsbeslut samt de förändringar i organisationen, som därefter vidtagits, och tillåter jag mig nu först återgiva vad de sakkunniga härutinnan anført.

Historik.*Riksräkenskapsverkets inrättande.*

»Riksräkenskapsverket inrättades på grund av beslut vid 1920 års riksdag. Det nya ämbetsverket bildades i huvudsak genom en utbrytning dels ur kammarrätten av dess revisionsavdelning, dels ur statskontoret av dess riksbokslutsbyrå. Dessutom övertog verket de uppgifter, som tillkommit den sedan år 1902 arbetande statsbokföringskommittén.

Beslutet angående inrättande av riksräkenskapsverket fattades efter starka meningsbrytningar. De bägge av organisationsändringen närmast berörda ämbetsverken, statskontoret och kammarrätten, hade i avgivna utlåtanden intagit en avvisande ställning gentemot tidigare — åren 1913 och 1914 — av tvenne särskilda sakkunnigberedningar framställda förslag om inrättande av ett riksrevisionsverk. Vid behandlingen i statsrådet av frågan om framläggande för 1920 års riksdag av förslag rörande inrättande av ett riksräkenskapsverk förklarade två av statsrådets ledamöter sig icke kunna tillstyrka bifall till föredragande departementschefens hemställan, då nämligen syftemålet med förslaget syntes dem kunna vinnas på annan väg och med i längden mindre kostnader krävande medel än inrättandet av ett nytt centralt ämbetsverk. Starka minoriteter i båda kamrarna röstade för avslag å förslaget.

Såsom motivering för sitt ställningstagande till frågan om inrättande av riksräkenskapsverket anförde föredragande departementschefen huvudsakligen följande. Någon utväg av ens någorlunda acceptabel beskaffenhet att inom ramen av bestående förvaltningsorganisation på ett fullt ändamålsenligt sätt lösa de uppgifter, som skulle vara det nya verket förelagda, syntes icke föreligga. Därest statsmakterna icke, efter det att frågan om det centrala räkenskaps- och revisionsväsendets ordnande så länge utretts, ville samla

hela denna del av den centrala administrationen i ett särskilt fristående verk, måste ju antingen tanken att bringa enhetlighet och reda på det förevarande området uppges eller ock den ifrågavarande centrala kontrollen utövas inom någon redan befintlig central myndighet. Härvid funnes enligt departementschefens mening egentligen blott tvenne möjligheter: den ena vore att låta det ifrågasatta verket flytta in i statskontoret som en avdelning av detta ämbetsverk; den andra vore att låta statsbokföringskommittén fortsätta att fungera som ett ämbetsverk vid sidan av de officiellt erkända. Den förra utvägen syntes departementschefen vara praktiskt oframkomlig, även om man skulle uppgiva tanken att på ett håll förena den formella och den kamerala räkenskapsgranskningen och inskränka sig till att lägga in den dittillsvarande statsbokföringskommittén i statskontorets organisation. Ett ämbetsverk av sådan omfattning måste anses alltför svårt att administrera. Då jämväl statskontorets egna räkenskaper skulle undergå granskning, komme anordningen vidare att innebära den obestriddiga egendomligheten, att en avdelning av statskontoret skulle utöva kontroll över verket. Den senare utvägen, att låta statsbokföringskommitténs arbete fortgå såsom dittills, kunde departementschefen heller icke förorda. Nämda kommitté hade av Kungl. Maj:t med riksdagens vetskap och medgivande tillagts sådana befogenheter, att den redan intog ett centralt verks ställning inom administrationen. Ett betydande antal räkenskapsförande verk och myndigheter vore redan underkastade statsbokföringskommitténs direkta kontroll och vore förpliktade att följa därifrån utfärdade föreskrifter. Kommittén hade bekläts med uppdrag att i stor omfattning verkställa den centrala bokföringen och vore i färd att, efter riksdagens önskan, genomföra statsbokföringsreformen. Ett sådant tillstånd vore i längden ohållbart. Än mer egendomligt skulle det givetvis komma att gestalta sig, om den kamerala revisionen på ett eller annat sätt skulle anknytas till den i statsbokföringskommittén pågående räkenskapsgranskningen. Det kunde väl icke ens ifrågasättas att bekläda en kommitté med befogenheter av denna art. De betydande fördelar, som vore att vinna genom att sammanknyta räkenskapsgranskningens tvenne huvuddelar, skulle uppenbarligen vid sådant förhållande få tillspillologivas.

Statsutskottet, vars majoritet tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag med vissa jämkningar i fråga om staten för det nya ämbetsverket, utvecklade ytterligare skälen för ämbetsverkets inrättande och anförde bland annat följande. Att behov av större enhetlighet och effektivitet i avseende å den centrala kontrollen över statsmedelsförvaltningen föreläge, syntes utskottet vara till fyllest ådagalagt. Den ifrågavarande kontrollen hade dittillt utövats av tre olika statsorgan: statskontoret, kammarrätten och statsbokföringskommittén. Det hade visserligen anförts, att utan svårigheter en bestämd åtskillnad skulle kunna göras mellan de olika slag av kontroll, som tillkomme nämnda myndigheter. Av de utredningar, som verkstälts, hade utskottet emellertid bibringats den uppfattningen, att så icke kunde anses vara förhållandet. Det hade tvärtom gjort sig gällande helt olika uppfattningar om vad som bort konstateras genom den av statskontoret vid budgetredovisningens upprättande utövade budgetkontrollen och vad som bort beivras vid den av kammarrätten verkställda kamerala revisionen. Intet tvivel torde heller råda därom, att den formella granskning, som genom statsbokföringskommittén utövades å de till kommittén ingående räkenskaperna och som innebure dels tillsyn å att räkenskaperna vore i formellt hänseende riktiga samt att inkomster och utgifter förts å vederbörliga titlar, dels ock granskning av att verificeringen av inkomster och utgifter vore fullständig och riktig, tjänade såväl riks-

huvudbokföringens som den kamerala revisionens intressen. Den dittillsvarande ordningen lede emellertid även av andra brister, i det att beträffande vart och ett av de organ, som hade att taga befattning med den centrala medelskontrollen, mindre tillfredsställande förhållanden rådde. Att rikshuvudboken upprättades av statskontoret, som förvaltade en avsevärd del av statskapitalet, medförde den olägenheten, att ämbetsverket vid utövandet av budgetkontrollen å andra myndigheter bleve bundet av hänsyn till den förvaltning, ämbetsverket självt handlade. Olämpligheten härav vore så mycket större, som någon efterföljande kontroll å riksbokslutet icke företoges fränsett den granskning, som kunde utföras av riksdagens revisorer. Beträffande den av kammarrätten utövade revisionen hade detta ämbetsverk självt erkänt behovet av mera djupgående reformer av revisionens ledning. Det torde ock vara uppenbart, att med den dittillsvarande organisationen av ämbetsverket revisionens speciella synpunkter hade svårt att i vederbörlig grad göra sig gällande. Vad slutligen anginge statsbokföringskommittén, hade denna tydligen genom omständigheternas makt kommit att erhålla uppgifter, som endast borde tillkomma ett fast organiserat ämbetsverk. Detta gällde icke blott den direkta räkenskapskontrollen utan även den centrala bokföring och den allmänna tillsyn å räkenskapsväsendet, som utövades genom kommittén.

Efter att hava bemött vissa erinringar, som framstälts mot statsbokföringsreformen, uttalade utskottet, att utskottet vunnit den uppfattningen, att man måste räkna med att statsbokföringskommitténs huvudsakliga uppgifter även för framtiden måste fyllas. Då det självfallet icke i längden ginge för sig att låta statsfunktioner av den vikt och omfattning, det här gällde, utföras av en tillfälligt fungerande kommitté, återstode intet annat än att överflytta kommitténs arbete på ett fast organiserat ämbetsverk. Det gällde då att tillse, huru detta mål lämpligast skulle nås. Utskottet utvecklade härpå de olägenheter, som skulle vara förenade med den av föredragande departementschefen diskuterade utvägen att flytta in statsbokföringskommittén i statskontoret, samt anförde vidare, att det emellertid även skulle kunna ifrågasättas att överflytta den del av statsbokföringskommitténs verksamhet, som bestode i formell granskning av räkenskaperna med tillhörande verifikationer, till kammarrätten och låta kommitténs uppgifter i övrigt övertagas av statskontoret. Fränsett att med en sådan anordning den erforderliga snabbheten i den kontroll, som borde föregå räkenskapernas sammanställande i budgetredovisningen, icke säkerställdes, vore att märka, att densamma förutsatte en väsentlig förstärkning av kammarrättens revisionsavdelnings ledande krafter. Utskottet ansåg i dylikt fall oavvisligt, att revisionsavdelningen ställdes under ledning av en särskild chef, exempelvis i den ställning, marinöverkommissarien i marinförvaltningen intoge. Förevarande lösning förutsatte, enligt vad utskottet närmare utvecklade, jämväl i övrigt personalutvidgning i kammarrätten ävensom förstärkning av ledningen å riksbokslutsbyrån i statskontoret. Oavsett kostnadsfrågan vidladdes båda alternativen av betydande brister, vilka utskottet närmare angav. Att till statskontoret eller kammarrätten förlägga hela den ifrågavarande verksamheten måste vara alldeles uteslutet. Ville man vinna det syfte, som avsetts med den föreslagna reformen, framstode därför enligt utskottets uppfattning såsom den bästa lösningen att sammanföra statskontorets riksbokslutsbyrå, kammarrättens revisionsavdelning och statsbokföringskommittén i ett särskilt ämbetsverk.»

Den av riksdagen beslutade organisationen av riksräkenskapsverket upptog tre byråer, nämligen två revisionsbyråer samt riksbokslutsbyrån, tillika kanslibyrå. Enligt organisationsplanen skulle första revisionsbyrån huvudsakligen handhava den formella och budgettekniska kontrollen, medan andra revisionsbyrån väsentligen skulle ombesörja den kamerala revisionen. Denna uppdelning blev emellertid vid utfärdande av instruktion för verket icke genomförd, utan skulle de båda revisionsbyråerna hava att å var sin del av räkenskaperna utföra såväl formell som kameral granskning. Den av riksdagen fastställda staten för ämbetsverket upptog, utom generaldirektören och de tre byråcheferna, fem förste revisorer och 33 revisorer samt 32 kvinnliga biträden i olika lönegrader ävensom en förste vaktmästare och fyra vaktmästare. Dessutom anvisades å extra stat medel för anställande av sex extra revisorer.

1923 års
riksdag.

Under hänvisning till att den åtskillnad i arbetsuppgifter mellan revisionsbyråerna, som avsetts i organisationsförslaget, sedermera icke kommit till stånd, sammanslogos från och med den 1 juli 1923 de båda revisionsbyråerna till en byrå. varvid en byråchefstjänst indrogs. Samtidigt indrogs två ordinarie kontorsbiträdesbefattningar i verket, varjämte de å extra stat anställda revisorernas antal minskades till fyra.

1924 års
riksdag.

En betydelsefull förändring i riksräkenskapsverkets arbetsuppgifter och ställning i förvaltningsorganisationen inträdde från och med 1925 års ingång. I sammanhang med frågan om anslag till statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd för budgetåret 1924—1925, vilken fråga förelades 1924 års riksdag i Kungl. Maj:ts proposition nr 121, upptog föredragande departementschefen till behandling ett av statens besparingskommitté framlagt förslag angående förenklad behandling av besvär- och anmärkningsmål rörande avlönings- m. fl. förmåner åt statstjänstemän samt vissa av statsmedel utgående ersättningar. Enligt den av departementschefen i anledning av kommittéförslaget förordade anordningen skulle ifrågavarande mål icke vidare få fullföljas till Kungl. Maj:t i regeringsrätten utan i sista instans upptagas till avgörande av kammarrätten. Inom riksräkenskapsverket uppkomna anmärkningsfrågor, vilka dithills prövats av kammarrätten, skulle i första instans avdömas av riksräkenskapsverket självt. I samband härmed föreslogs en betydande inskränkning av den i riksräkenskapsverket skeende eftergranskningen av de med specialrevisioner utrustade verkens räkenskaper. I anslutning härtill föreslogs indragning från och med den 1 juli 1924 av sju ordinarie revisorstjänster i ämbetsverket, därav två voro vakanta; återstående fem skulle uppföras å allmänna indragningsstaten med bibehållen tjänstgöringsskyldighet. Samtidigt förutsattes, att en revisor å generaltullstyrelsens stat skulle från och med den 1 juli 1925 överflyttas till riksräkenskapsverkets stat.

Departementschefens förslag angående ändrad behandling av ifrågavarande besvär- och anmärkningsmål, vilket var avsett att genomföras i administrativ ordning, lämnades av riksdagen i allt väsentligt utan erinran. Jämväl förslaget om personalminskning i riksräkenskapsverket vann riksdagens bifall.

De ifrågasatta förändringarna i instansordningen genomfördes i ett antal den 12 december 1924 utfärdade författningar (sv. förf.-saml. nr 528—534), vilka trädde i kraft den 1 januari 1925.

Jag övergår här efter till att redogöra för riksräkenskapsverkets nuvarande organisation:

Riksräkenskapsverket är för närvarande organiserat på två byråer, nämligen riksbokslutsbyrån, tillika kanslibyrå, och revisionsbyrån.

Riksräkenskapsverkets nuvarande organisation.

Riksbokslutsbyrån har i huvudsak till åliggande att bearbeta de räkenskaper och redovisningshandlingar, vilka skola ligga till grund för den verket åliggande centrala bokföringen, de månatliga sammanställningarna, budgetredovisningen och rikshuvudboken;

att formellt granska huvudböcker och likvider mellan huvudförvaltningar; att enligt bestämmelser i § 5 i ämbetsverkets instruktion för varje månad verkställa central bokföring rörande statens inkomster och utgifter, att på grundval av den månatliga bokföringen årligen upprätta budgetredovisning för det nästförflutna budgetåret jämte revisionsberättelse samt att för varje räkenskapsår uppgöra och avsluta rikshuvudbok, utvisande statsverkets samtliga tillgångar, inkomster och utgifter;

att årligen upprätta förslag till beräkning av statsverkets inkomster vid nästföljande statsreglering;

att mottaga och sammanställa de årliga statistiska tabellerna över statens produktiva fonder;

att mottaga och registrera de till verket ingående handlingar;

att vaka däröver, att till byråns handläggning hörande räkenskaper inkomma på föreskrivna tider; samt

att handlägga de ärenden, som avse personalens avlöning och verkets ekonomi.

A *revisionsbyrån* verkställles granskning av de till riksräkenskapsverket ingående räkenskaper och redovisningshandlingar, i den mån sådan granskning icke verkställles å riksbokslutsbyrån. Räkenskapsgranskningen skall bedrivas enligt av chefen för ämbetsverket upprättad plan, som skall delgivas chefen för finansdepartementet.

Revisionsbyrån har vidare till åliggande i huvudsak

att utöva noggrann tillsyn därå, att levereringar mellan ämbetsverk och myndigheter verkställas i vederbörlig ordning;

att handlägga ärenden, som avse utfärdandet av föreskrifter beträffande bokföringen hos de ämbetsverk och myndigheter, vilkas räkenskaper det tillkommer riksräkenskapsverket att granska;

att upprätta förslag till räkenskapsformulär och blanketter;

att besvara av redogörare och bokförare samt ämbetsverk och myndigheter framställda förfrågningar beträffande bokföringstekniken;

att i övrigt utöva den verket åliggande tillsynen beträffande statens räkenskapsväsen;

att handlägga ärenden sammanhörande med den riksräkenskapsverket åliggande tillsynen över att revisionen vid de ämbetsverk, inom vilka specialrevisioner finnas, utföres på ett sådant sätt, att betryggande kontroll förefinnes;

att vaka däröver, att till byråns handläggning hörande räkenskaper inkomma på föreskrivna tider;

att vaka över att medel, som skola i följd av anmärkningar inflyta, varda redovisade samt att föra aktoratsbok;

att vid yppade konkurser och i följd av utfärdade årsstämmningar vidtaga erforderliga åtgärder för bevakande av kronans eller det allmännas fordringar och för beredande av säkerhet för desamma, därest något fordringsbelopp i följd av anmärkningar mot inkomna räkenskaper må vara att bevaka, och

för sådant ändamål, därest granskning av vederbörlig räkenskap ännu icke ägt rum, föranstalta, att sådan snarast möjligt verkställs;

att verkställa de utredningar, som påkallas av verkets åligganden vid förenfunnen balans hos redogörare, vars räkenskap skall granskas inom verket;

att i vad på byrån ankommer tillhandahålla material till den av verket utgivna revisionsberättelsen.

Arbetet å revisionsbyrån är fördelat på fyra revisionskontor, vilka vart och ett förestås av en förste revisor. Räkenskapernas fördelning mellan revisionskontoren är enligt arbetsordningen för verket (fastställd den 27 maj 1925) följande:

första kontoret: räkenskaperna från statskontoret, överståthållarämbetet och länsstyrelserna;

andra kontoret: skatteräkenskaperna;

trede kontoret: räkenskaperna från armé- och marinförvaltningarna, de affärsdrivande verken, fängvårdsstyrelsen, lotsstyrelsen, generaltullstyrelsen, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen och kommerskollegium med navigationsskolorna; samt

fjärde kontoret: räkenskaperna från undervisningsverken, sociala verk och inrättningar, statsdepartementen, domstolarna, domkapitlen, akademier, kommittéer samt övriga förut ej nämnda räkenskaper.

Av länsstyrelsernas räkenskaper hava debiterings- och uppbörsredogörelserna numera överflyttats från första till andra kontoret.

Den i ämbetsverket anställda personalens fördelning på de olika avdelningarna framgår av följande tablå (avseende i huvudsak förhållandena i början av december 1926).

Riksbokslutsbyrån.

Riksbokslutsavdelningen.

1 förste revisor

2 revisorer

1 extra revisor

3 kanslibiträden

1 kvinnlig e. o. tjänsteman i 4:e lönegraden

1 » » » i 1:a »

Kansliavdelningen.

1 kansliskrivare (registrator)

1 kansliskrivare (kassör)

2 kvinnliga e. o. tjänstemän i 4:e lönegraden

1 kvinnlig e. o. tjänsteman i 1:a lönegraden.

Revisionsbyrån.

Första kontoret.

1 förste revisor

8 revisorer ¹
 1 extra revisor
 3 förste amanuenser med heltidstjänstgöring
 1 andre amanuens med halvtidstjänstgöring
 2 kanslibiträden
 2 kvinnliga e. o. tjänstemän i 1:a lönegraden.

Andra kontoret.

1 förste revisor
 1 revisor
 8 kanslibiträden
 2 kontorsbiträden
 2 kvinnliga e. o. tjänstemän i 4:e lönegraden
 1 kvinnlig e. o. tjänsteman i 1:a lönegraden.

Tredje kontoret.

1 förste revisor
 6 revisorer
 1 extra revisor
 3 andre amanuenser med halvtidstjänstgöring
 1 kanslibitråde
 1 kontorsbiträde
 1 kvinnlig e. o. tjänsteman i 4:e lönegraden
 1 » » » i 1:a »

Fjärde kontoret.

1 förste revisor
 9 revisorer
 1 extra revisor
 3 förste amanuenser med heltidstjänstgöring
 3 andre amanuenser med heltidstjänstgöring
 3 andre amanuenser med halvtidstjänstgöring
 6 kanslibiträden
 1 kontorsbiträde.

Förste revisorstjänsten å första revisionskontoret är vakant och uppehålles av en ordinarie revisor. Dennes revisorstjänst liksom en vakant sådan tjänst har ej upptagits i förteckningen. Detta sammanhänger med att i riksräkenskapsverket ej plägar meddelas förordnande såsom vikarie för viss revisor, utan utslås alla dylika förordnanden, som överstiga sju dagar, över hela året. Till följd härav tjänstgöra ständigt de äldsta amanuenserna på revisorsförordnande utan att ersättas av vikarier i annan mån än då halvtidsamanuenser förordnas tjänstgöra å heltid. Det sålunda använda förfarandet innebär i verkligheten, att antalet av de amanuenser, som tjänstgöra och

¹ Därav 1 revisor å indragningsstat med tjänstgöringsskyldighet (uppnår pensionsåldern i juli 1927) och 1 revisor med tjänstgöring ungefär halva dagen å kansliavdelningen.

uppbära avlöning i dylik egenskap, i regel understiger hälften av det i förestående förteckning angivna.

Utom de i förteckningen upptagna kanslibiträdesbefattningarna äro tre sådana tjänster uppförda i staten men vakanta. För dessa tjänster liksom för en vakant kontorsbiträdesbefattning äro förordnade vikarier, på grund varav fyra extra ordinarie biträden ständigt uppehålla ordinarie tjänst.

Slutligen må anmärkas, att personalens placering å de olika avdelningarna i verket från tid till annan i ganska stor omfattning växlar.

Omfattningen av den till verket överlämnade domsrätten i anmärkningsmål är i instruktionen bestämd så att verket äger att till behandling och avgörande upptaga mål, som uppkomma i anledning av inom verket framställda anmärkningar vid de till verket för granskning ingående räkenskaperna; av överrevisorer vid statens affärsdrivande verk till riksräkenskapsverket överlämnade anmärkningsfrågor; sådana från fångvårdsstyrelsen till riksräkenskapsverket överlämnade anmärkningsfrågor, där yrkande om ersättning blivit väckt mot länsstyrelse; samt andra anmärkningsmål, vilka enligt särskilda stadganden må anhängiggöras i riksräkenskapsverket såsom första instans.

Ifrågavarande mål avgöras av generaldirektören i närvaro av föredraganden. Föredragande i dylika mål är vederbörande förste revisor. Enligt särskilt stadgande i instruktionen få hithörande mål icke avdömas under tid, då generaldirektören åtnjuter semester eller annan ledighet, såframt icke Kungl. Maj:t därom särskilt förordnat.

Generaldirektörens beslut i anmärkningsmål må å kronans vägnar hos kammarrätten överklagas av byråchefen å den byrå, inom vilken anmärkningen framställts. Däremot äger vederbörande revisor, som framställt anmärkningen, ej klagorätt.

Byråchefen äger alltså icke att deltaga i det slutliga avgörandet av anmärkningsmålen inom verket. Däremot har han att besluta rörande de vid granskningen å hans byrå uppkomna anmärkningarnas kommunicerande med vederbörande. Då vid räkenskapsgranskningen eller eljest framställes anmärkning, att medel, som utbetalats, böra återbäras eller att medel, som skolat inflyta, icke influtit eller att persedlar icke behörigen redovisats, skall nämligen, enligt stadgande i instruktionen, vederbörande byråchef i första hand pröva, huruvida och av vem förklaring bör infordras. Där byråchef funnit framställd anmärkning icke böra till förklaring utställas, skall frågan avgöras av generaldirektören, om vederbörande granskare därom gör skriftlig framställning inom tio dagar efter det han erhållit del av beslutet att vägra kommunikation.

I andra ärenden än anmärkningsmål är vederbörande byråchef föredragande, dock att åt annan tjänsteman i verket kan uppdragas att i byråchefs ställe inträda såsom föredragande.

I allmänhet skall ärende, i vars prövning generaldirektören deltagit, avgöras av generaldirektören i närvaro av föredraganden. I riksräkenskaps-

verkets plenum behandlade ärenden skola dock avgöras genom omröstning mellan de i beslutet deltagande. I plenum skola handläggas vissa i instruktionen uppräknade grupper av ärenden, nämligen, jämte närmare angivna personalfrågor och ärenden angående verkets ekonomi, ärenden rörande verkets organisation; nya författningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklarande eller upphävande; cirkulär eller allmänna föreskrifter, som det tillkommer verket att utfärda; åtgärder för vinnande av erforderligt samarbete mellan riksräkenskapsverket och specialrevisionerna; räkningsform och uppställning, revisionsberättelsen, budgetredovisningen, inkomstberäkningen m. fl. redogörelser och förslag; föreläggande eller utdömande av vite; samt utlåtanden med anledning av besvär över verkets åtgärder eller beslut utom i vad angår anmärkningsmål.

Sedan jag sålunda lämnat en översikt över riksräkenskapsverkets nuvarande organisation, övergår jag nu att redogöra för de besparingssakkunnigas yttrande och förslag. Jag kommer härvid att i allmänhet behandla de olika frågorna i den ordning, vari de sakkunniga upptagit dem i sitt betänkande, samt i samband därmed redogöra för riksräkenskapsverkets utlåtande över de särskilda förslagen ävensom angiva min ställning till desamma. Till en början torde jag få återgiva ett av de sakkunniga gjort principuttalande angående organisationen av riksräkenskapsverket.

Allmänt uttalande angående riksräkenskapsverkets organisation.

De sakkunnigas uttalande härutinnan är av följande innehåll:

»Då riksräkenskapsverket med 1921 års ingång trädde i verksamhet, bestod ämbetsverkets styrelse av en generaldirektör och 3 byråchefer. Såsom av det föregående framgår, blev en av byråchefstjänsterna redan från och med den 1 juli 1923 indragen. Det torde väl ej heller lida något tvivel, att ämbetsverkets ledning vid verkets tillkomst varit väl starkt organiserad i förhållande till de arbetsuppgifter, som då voro avsedda att övertagas av verket. Att en viss överorganisation på detta område kom till stånd, synes lätt förklarligt, då ämbetsverket tillkom mot slutet av en period av högkonjunktur, under vilken åtskilliga av de statliga förvaltningsorganen varit föremål för starka utvidgningar. De svårigheter, som otvivelaktigt gjorde sig gällande beträffande det statliga räknings- och revisionsväsendet, torde ock vid tiden för verkets inrättande hava varit särskilt framträdande till följd av kristidens speciella förhållanden. De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra därom, att ungefär samtidigt med riksräkenskapsverkets inrättande finansdepartementet utrustades med en särskild budgetbyrå, vilken numera, sedan förhållandena på förevarande område stabiliserat sig, visat sig kunna undvaras och därför från och med den 1 juli 1926 indragits.

Besparingssakkunniga.

I en vid 1924 års riksdag väckt motion (nr 279 i första kammaren), i vilken yrkades avslag på Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 121, i vad densamma avsåg överflyttande av domsrätt i anmärkningsmål till riksräkenskapsverket, hemställdes, att de båda dåvarande byråchefstjänsterna i verket måtte indragas samt chefsbefattningen vid inträffande ledighet sänkas till överdirektörsggraden. Denna framställning vann dock icke riksdagens godkännande.

Även om det enligt de sakkunnigas uppfattning med fog kan göras gällande, att en sådan organisation av ämbetsverket, som i nämnda motion åsyftades, med en överdirektör såsom chef och förste revisorerna såsom ledamöter, borde hava varit tillräcklig vid verkets inrättande med hänsyn till att dess arbetsuppgifter då i huvudsak voro begränsade till att avse revisions- och bokföringsverksamhet, lärer dock, sedan numera åt ämbetsverket uppdragits domsrätt i anmärkningsmål, den nuvarande organisationen i huvudsak böra bibehållas.

På sätt av den ovan lämnade redogörelsen framgår, har ämbetsverket redan tidigare vid olika tillfällen varit föremål för åtgärder i besparings- syfte, vilka medfört ej obetydliga personalindragningar. Sålunda har antalet tjänstemän, ordinarie och extra, i revisorsgraden minskats från 39 till 31. A andra sidan har nyligen en viss utvidgning av arbetsuppgifterna ägt rum, i det att räkenskaperna för flygvapnet från och med den 1 juli 1926 skola granskas i riksräkenskapsverket. Enligt inhämtade upplysningar beräknas granskningen av nämnda räkenskaper — vilka i motsats till arméns och marinens räkenskaper icke underkastas föregående granskning av specialrevision — kräva en halv till en arbetskraft i revisors ställning.

Under sådana förhållanden är det knappast att förvänta, att någon mera omfattande minskning av personalen skall kunna genomföras, därest icke samtidigt någon arbetsuppgift avlyftes från ämbetsverket.»

Riksräken-
skapsverket.

I fråga om det av de sakkunniga sålunda gjorda uttalandet har riksräkenskapsverket inledningsvis erinrat om följande:

Verket hade under sin korta tillvaro redan två gånger varit föremål för vittgående indragningsåtgärder. Indragits hade sålunda en byråchef, sex ordinarie och två extra revisorer samt två kontorsbiträden. Därjämte hade emellertid verkets anslag till icke-ordinarie personal nedsatts med belopp, motsvarande avlöning till tre amanuenser med full tjänstgöring. Ehuru väl ämbetsverket beskurits så kraftigt, vore det att märka, att det antal revisorer, som vid 1920 års slut fanns å kammarrättens revisionsavdelning och statskontorets riksbokslutsbyrå, icke undergått någon ökning i samband med inrättandet av riksräkenskapsverket. Då ämbetsverket nu sökt att i möjligaste mån tillmötesgå besparingssakkunnigas förslag om nya indragningar, hade detta skett under starkt medvetande av att det tillkomme den myndighet, som hade till huvuduppgift att främja sparsamhet med statens medel, att själv inskränka sin organisation så långt som vore förenligt med ett tillfredsställande fullgörande av verkets uppgifter.

Med anledning av att besparingssakkunniga i sitt yttrande gjort gällande, att riksräkenskapsverkets ledning vid verkets tillkomst varit väl starkt organiserad samt att en organisation med en överdirektör såsom chef och förste revisorerna såsom ledamöter borde hava varit tillräcklig vid verkets inrättande, har riksräkenskapsverket härefter ingått på frågan om ämbetsverkets allmänna ställning. Riksräkenskapsverket har härutinnan anfört följande:

»De sakkunnigas — om en beklaglig underskattning av det kamerala arbetets värde vittnande — yttrande om organisationen av verkets styrelse, för den händelse ej domsrätten i anmärkningsmål pålagts riksräkenskapsverket, kan av ämbetsverket ej till någon del godtagas. Rent allmänt sett vill riksräkenskapsverket framhålla, att ett ämbetsverk av den storlek riksräkenskapsverket under alla förhållanden måste äga och med den ömtåliga uppgift, som tillkommer statens centrala revisions- och räkenskapsorgan,

icke låter sig administrera utan att verkets chef har att i sin ämbetsutövning hämta stöd av åtminstone ett par tjänstemän i byråchefens ställning. Skulle riksräkenskapsverket fränkännas befogade anspråk på att även utan domsrätt utrustas med två byråchefer, skulle konsekvensen bliva en vittgående degradering av byråchefstjänsterna inom statsförvaltningen. Det torde i anledning av besparingssakkunnigas uttalande ej vara ur vägen att påpeka, att i ett flertal överdirektörsverk finnas tjänstemän i byråchefegraden — minst två — och att i samtliga dessa verk antalet befattningshavare med så kvalificerat arbete, som tillkommer riksräkenskapsverkets manliga personal, vida understiger motsvarande antal i riksräkenskapsverket.

De sakkunniga torde väl få anses hava givit uttryck för den uppfattningen, att den nuvarande processordningen i anmärkningsmål bör bibehållas. Det finns emellertid skäl antaga, att de sakkunnigas nyss återgivna uttalande tages till intäkt för krav på en återgång till den förutvarande ordningen för anmärkningsmålen handläggning, i syfte att därigenom skulle kunna möjliggöras den av besparingssakkunniga för sådan händelse såsom tänkbar angivna beskrifningen av riksräkenskapsverkets styrelse. Med hänsyn härtill vill riksräkenskapsverket framhålla, att en sådan anordning på det hela taget skulle innebära en kostnadsökning i förhållande till den nuvarande organisationen. Besparingen på grund av chefens degradering och byråchefernas indragning skulle nämligen betydligt understiga kostnaden för nödvändig utökning av antalet såväl ledamöter som föredragande i regeringsrätten.

Det ligger under sådana förhållanden måhända nära till hands för den, som ej närmare tänkt sig in i ämnet, att ifrågasätta fullständigt »slopande» av riksräkenskapsverket, d. v. s. verkets uppdelande på andra ämbetsverk. Då det för vinnande av arbetsro och stadga inom riksräkenskapsverket är nödvändigt, att ohållbarheten av de då och då uppdykande påståendena om lämpligheten av en sådan åtgärd blir klart ådagalagd, anser sig ämbetsverket böra något skärskåda jämväl detta alternativ.

Riksräkenskapsverket skall i detta sammanhang ej uppehålla sig vid de enligt ämbetsverkets egen erfarenhet betydande fördelar, som äro förenade med den sammanslagning av kammarrättens revisionsavdelning och huvuddelen av statskontorets riksbokslutsbyrå, som ägde rum genom riksräkenskapsverkets tillkomst. Riksräkenskapsverket vill endast konstatera, att själfvallet de uppgifter, som ålegat nämnda avdelningar av de båda ämbetsverk, ur vilka riksräkenskapsverket bildats, i huvudsak alltjämt måste fyllas. Det från statsbokföringskommittén till riksräkenskapsverket överflyttade åliggandet att utarbeta nya räkenskapsformulär är givetvis ock av beskaffenhet att icke kunna upphöra.

Den fråga, som enligt riksräkenskapsverkets mening i detta sammanhang — då det gäller bedömandet av möjliga besparingar inom förvaltningen — uppställer sig till besvarande är denna: vad skulle rent ekonomiskt sett kunna vinnas genom riksräkenskapsverkets avskaffande?

Skulle riksräkenskapsverket indragas, lärer icke förefinnas annan utväg för ordnande av den centrala medelskontrollen än en återgång i huvudsak till vad som gällde före år 1921, med den jämkning att tillsynen över statens räkenskapsväsen måste påläggas statskontoret. Revisionsavdelningens återflyttande till kammarrätten skulle i sin ordning medföra, att den före nämnda år gällande instansordningen beträffande anmärknings- och besvärsmål i avlöningsfrågor m. m. finge återupplivas.

Sistnämnda förhållande är av avgörande betydelse för kostnadsfragan. Anmärkningsmålens återförande i sista instans till regeringsrätten måste nämligen, sasom ovan antytts och otvetydigt framgår av 1923 års besparingskommittés betänkande angående anmärkningsmålens behandling, kräva en avsevärd kostnad för regeringsrätten utöver vad eljest vore nödvändigt. I varje fall kan med visshet förutses, att kostnaden för utökning av antalet regeringsråd och föredragande i regeringsrätten kommer att stiga till belopp av minst samma storlek som de nuvarande kostnaderna för generaldirektors- och byråchefsbefattningarna i riksräkenskapsverket.

Vad som i övrigt skulle vinnas i personalbesparing genom ämbetsverkets upphörande begränsar sig till någon inskränkning av kansli- och vaktpersonal — högst 2 å 3 personer. Med hänsyn till dessas låga löneställning skulle kostnadsbesparingen härigenom ej bliva så stor, att den ens kunde uppväga kostnaderna för dels den förstärkning av revisionens ledning, som redan kammarrätten på sin tid fann vara oundgänglig, om revisionsavdelningen skulle kvarbliva i detta ämbetsverk, och dels den personalökning a riksbokslutsavdelningen, som vid avdelningens överflyttande till statskontoret skulle krävas. Det kan nämligen ej förutsättas, att chefen för den byrå i statskontoret, till vilken riksbokslutsavdelningen komme att förläggas, skulle kunna utan vidare påtaga sig — jämte ledningen av riksbokslutet och formulärbudet — jämväl beredandet och avfattandet av de underdaniga utlåtanden, däribland även inkomstberäkningen, som nu ankomma på chefen för riksbokslutsbyrån. Det kan måhända här böra påpekas, att innan riksbokslutsbyrån överflyttades från statskontoret till riksräkenskapsverket, å byrån funnos två förste revisorer mot nu en. Erinras ma ock att besparingssakkunniga själva uttalat, att, såvitt de kunnat bedöma, ur besparingssynpunkt ej några väsentliga fördelar vore att vinna genom att återföra bokslutgöromålen till statskontoret.

Utan tvivel skulle sålunda en uppdelning av riksräkenskapsverket i dess gamla beståndsdelar icke medföra någon kostnadsbesparing. Riksräkenskapsverket lyser för sin del den bestämda uppfattningen, att tvärtom en ej oväsentlig ökning skulle uppstå i förhållande till de nuvarande kostnaderna. Under sådana förhållanden och med kämmedom om å ena sidan de betänkligheter, som måste hysas mot varje ökning av regeringsrättens arbetsbörda, och å andra sidan de svårigheter, som för statskontoret och särskilt kammarrätten — vilka verk numera, bortsett från de till riksräkenskapsverket överflyttade delarna, hava en helt annan storlek än då de på sin tid motsatte sig riksräkenskapsverkets inrättande — skulle uppstå vid en av dessa verk nu säkerligen ej önskad återgång till den äldre organisationen, bör enligt riksräkenskapsverkets mening frågan om ämbetsverkets uppdelning anses slutligt avförd från dagordningen.»

*Departements-
chefen.*

De av besparingssakkunniga och riksräkenskapsverket sålunda gjorda allmänna uttalandena angående riksräkenskapsverkets nuvarande organisation synas mig utvisa, att med hänsyn till verkets numera ökade arbetsuppgifter och de efter verkets tillkomst redan vidtagna indragningarna av personal någon mera omfattande minskning av personalen för närvarande icke torde vara genomförbar, såvitt icke samtidigt någon arbetsuppgift avlyftes från ämbetsverket. Såsom av mitt ståndpunkttagande till de av de sakkunniga i fråga om verkets organisation framlagda särskilda förslagen i fortsättningen framgår, har jag ock kommit till den uppfattningen, att någon större

indragning av personal vid verket icke kan ske utan äventyrande av ämbetsverkets förmåga att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina alliganden.

Vad särskilt angår spørsmålet om organisationen av verkets ledning, får jag — utan att ingå på frågan huruvida ledningen av ämbetsverket vid dess tillkomst varit starkare organiserad än som påkallades av de arbetsuppgifter, som då voro avsedda att dit förläggas — framhålla, att, sedan verksamhetsområdet numera vidgats till att omfatta jämväl domsrätt i anmärkningsmål, skäl icke synas föreligga att nu föreslå någon förändring härutinnan. Jag anser sålunda, att riksräkenskapsverkets styrelse alltjämt bör utgöras av en generaldirektör såsom chef för verket och två byråchefer såsom ledamöter i styrelsen.

Vid granskning av riksräkenskapsverkets arbetsuppgifter hava de sakkunniga jämväl tagit under övervägande, huruvida icke bokslutsgöromålen lämpligen skulle kunna åter förläggas till statskontoret. Onekligen ägde nämligen ifrågavarande göromål åtskilliga beröringspunkter med arbetet särskilt å statskontorets kassabyrå. Under förarbetena till riksräkenskapsverkets inrättande gjorde också statskontoret gällande, att ett bortflyttande från statskontoret av de å riksbokslutsbyrån befintliga arbetskrafter skulle medföra svårigheter vid behandlingen av en mängd frågor, som just genom den intima samverkan i statskontoret mellan riksbokslutsbyrån och verkets övriga avdelningar utan omgång kunde finna sin lösning. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, hade emellertid den sedermera vunna erfarenheten icke bekräftat dessa farhågor. Några mera kännbara olägenheter för statskontorets arbete av bokslutsgöromålens skiljande från ämbetsverket syntes icke hava försports. Då, såvitt de sakkunniga kunnat bedöma, ej heller ur besparingssynpunkt några väsentliga fördelar vore att vinna genom att återföra bokslutsgöromålen till statskontoret, hava de sakkunniga icke funnit sig böra framställa något förslag i dylik riktning.

frågasatt
överflyttande
till statskon-
toret av bok-
slutsgöromå-
len.

Besparings-
sakkunniga.

Med hänsyn till det resultat, vartill de sakkunniga kommit beträffande nu berörda fråga, har riksräkenskapsverket ansett sig för sin del blott böra fastslå, att, även om beröringspunkter funnes mellan de båda ämbetsverkens nämnda avdelningar, sambandet vore flerfaldt starkare mellan de båda avdelningarna inom riksräkenskapsverket.

Riksräken-
skapsverket.

Av skäl, besparingssakkunniga beträffande nu ifrågavarande spørsmål anfört, finner ej heller jag anledning föreligga att föreslå någon ändrad förläggning av bokslutsgöromålen.

Departements-
chefen.

Efter förenämnda principuttalande angående riksräkenskapsverkets organisation hava besparingssakkunniga till behandling upptagit frågan om begränsning av granskningen i riksräkenskapsverket av skatteräkenskaperna.

Begränsning
av granskning
i riksräken-
skaps-

verket av
skatteräken-
skaperna

Besparings-
sakkunniga.

Sedan de sakkunniga härvid till en början erinrat därom, att till Kungl. Maj:ts prövning föreläge ett av särskilda sakkunniga — 1923 års taxerings-sakkunniga — väckt förslag angående begränsning av granskningen av sagda räkenskaper, hava de sakkunniga i denna fråga anfört följande:

»Rörande omfattningen av riksräkenskapsverkets skattegranskning stadgas i 59 § 1 mom. i 1910 års taxeringsförordning, sådant detta författningsrum numera lyder: 'Inom riksräkenskapsverket må vid granskning av kronoräkenskaperna anmärkning visserligen framställas beträffande den av vederbörande tjänsteman för skattskyldig uträknade skatt, men däremot i avseende å verkställd taxering, allenast så vitt den avser frihet från eller lindring i skatt.' Föremål för granskning i riksräkenskapsverket bliva i enlighet härmed endast vissa av taxeringsmyndigheterna företagna åtgärder, nämligen *dels* i fråga om fysiska personer fastställande av det beskattningsbara beloppet i förhållande till det taxerade — d. v. s. bestämmande av orts- och familjeavdragens storlek m. m. — *dels ock* beträffande inländska aktiebolag och solidariska bankbolag beräkning av förhållandet mellan det för bolaget taxerade beloppet och bolagets kapital samt fastställandet av skattens härav beroende grundbelopp. I övrigt avser granskningen inom riksräkenskapsverket av taxeringslängderna uteslutande debiteringen, d. v. s. uträkningen av skattens belopp.

I sitt den 30 juni 1925 avgivna betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet hava 1923 års taxeringssakkunniga till behandling upptagit frågan om skattegranskningen i riksräkenskapsverket och därvid — efter att hava omförmält, vilka taxeringsåtgärder som för närvarande kunna bliva föremål för revision vid ämbetsverkets granskning — anfört bland annat följande (sid. 218 i betänkandet). De taxeringsåtgärder, om vilka talats, vore av den beskaffenhet, att de mycket väl kunde bliva föremål för revision i riksräkenskapsverket, då deras behörighet och riktighet kunde fullt avgöras med ledning av uppgifter, varom taxeringslängderna skulle innefatta upplysningar. Emellertid blevo dessa åtgärder granskade i prövningsnämnderna och det syntes, som om genom ett väl anordnat prövningsnämndsarbete vore tillräckligt sørjt för kontroll å dessa mera mekaniska åtgärder, där det icke vore fråga om att efter utredningar och undersökningar fastställa omfattningen av vederbörandes skattskyldighet, utan helt enkelt att, sedan denna blivit fastställd, verkställa för skattens fixerande nödiga uträkningar med ledning av skatteförfattningarnas i detta avseende givna regler, vilka innefattade exakt bestämda siffror. Den av taxeringsmyndigheterna bestämda omfattningen av vederbörandes skattskyldighet bleve icke föremål för någon revision, utan kunde efter prövningsnämndens slutförande av sitt arbete endast genom besvär dragas upp till vidare prövning. Någon anledning syntes icke föreligga, varför de på taxeringsmyndigheterna ankommande mekaniska uträkningarna, vilkas verkställande endast erfordrade ett någorlunda utvecklat ordningssinne och vilkas riktiga utförande vore av oändligt mycket mindre intresse för statens ekonomi än ett riktigt utförande av själva uppskattningen, skulle behöva underkastas en omsorgsfullare prövning än den senare. Kunde man beträffande själva uppskattningen nöja sig med prövningsnämndens beslut, därest detsamma icke överklagades, syntes man med större skäl kunna åtnöjas med samma anordning beträffande den mekaniska uträkningen. De sakkunniga hade alltså at 141 § i det av dem framlagda förslaget till taxeringsförordning givit det innehållet, att taxeringsmyndigheternas åtgärder icke finge bliva

föremål för anmärkning från riksräkenskapsverkets sida, men att skatteuträkningen, debiteringen, alltjämt vore underkastad revision.

Enligt vad besparingssakkunniga inhämtat har taxeringssakkunnigas förslag i nu ifrågasvarande del i allmänhet lämnats utan erinran av de överförslaget hörda myndigheterna.

Vad riksräkenskapsverket angår, har ämbetsverket i utlåtande den 19 oktober 1925 anfört bland annat följande: 'Proceduren i fråga om skatteanmärkningar omfattar, förutom noggrann granskning inom riksräkenskapsverket av längderna: anmärkningarnas uppsättande, utskrivning och utsändande, reservationskravs anställande hos de skattskyldiga genom landsfiskaler och fjärdingsmän respektive städernas tjänstemän, förklarings infor drande genom länsstyrelser, landsfiskaler och eventuellt fjärdingsmän, förklarings avgivande av de skattskyldiga i de fall, då dessa äro härför kvalificerade, anmärkningsakternas återsändande till riksräkenskapsverket med yttrande av kronoombud, påminnelse av avgivande av anmärkningsförfattarna, målens avdömande och slutligen försök, ofta resultatlösa försök, att genom landsfiskaler och fjärdingsmän indriva utdömda belopp. Härtill kunna komma överklaganden av utslag i anmärkningsmål. Med hänsyn till det invecklade och omständliga i denna procedur är det uppenbart, att de anmärkningar, som inom riksräkenskapsverket, enligt hittills gällande bestämmelser, framställts mot för höga skatteavdrag ofta nog förorsakat mera arbete och på grund därav större kostnad, än som motsvarar statens fördel av anmärkningsförfarandet i denna del. — Riksräkenskapsverket tillstyrker kommitterades förslag.' Skiljaktiga meningar hava inom riksräkenskapsverket uttalats av de båda ledamöter i verkets styrelse, som jämte dåvarande generaldirektören deltagit i ärendets behandling. Den ene av dessa har uttalat, att även om riksräkenskapsverket icke linge åvägabringa rättelse av upptäckta feltaxeringar genom att av de skattskyldiga utkräva skattebelopp, som befunnes hava frångått det allmänna genom att taxeringsmyndigheterna medgivit för höga skattefria avdrag, borde åtgärder för undvikande av samma felaktigheters upprepande i framtiden icke underlätas. Härför fordrades dock endast, att riksräkenskapsverket meddelade taxeringsmyndigheterna upptäckta fel av principiell betydelse, vilket kunde ske, även om taxeringssakkunnigas förslag till lydelse av 141 § antoges. Den andre reservanten inom riksräkenskapsverket har på anförda skäl i första hand hemställt, att ifrågasvarande paragraf måtte erhålla den lydelse, som motsvarande författningsrum — 59 § 1 mom. taxeringsförordningen — nu har, samt därest detta yrkande icke vunne bifall ansett, att till paragrafen borde göras ett tillägg av innehåll att, därest vid granskningen inom riksräkenskapsverket uppmärksammades av taxeringsmyndigheterna begångna fel, meddelande härom skulle lämnas till den sakkunnige person, Kungl. Maj:t enligt taxeringssakkunnigas förslag skulle årligen förordna för att bland annat verka för en riktig och enhetlig tillämpning av skatteförfattningarna.

Kammarrätten har i utlåtande den 9 januari 1926 funnit förslaget innebära en lösning, ägnad att klargöra kompetensfrågan utan åsidosättande av statens behöriga intresse. Två reservanter inom kammarrätten hava ansett, att det alltjämt borde åligga riksräkenskapsverket att granska taxeringsmyndigheternas åtgärder, såvitt anginge fastställandet för bolag av inkomstprocent och skattens grundbelopp.

På sätt framgår av statsverkspropositionen till 1926 års riksdag (sjunde huvudtiteln, sid. 47 ff.) var spörsmålet om begränsning av riksräkenskaps-

verkets skattegranskning även föremål för övervägande i samband med frågan om anslag till ämbetsverket för budgetåret 1926—1927. Vid anslagsfrågans behandling i ämbetsverket hade dåvarande generaldirektören i yttrande till protokollet hos ämbetsverket den 30 september 1925 alternativt ifrågasatt, att Kungl. Maj:t utan avvaktan på genomförandet av taxerings-sakkunnigas förslag i övrigt skulle föreskriva, att skattegranskningen inom riksräkenskapsverket skulle omedelbart begränsas så, som nämnda sakkunniga föreslagit. Över generaldirektörens berörda yttrande avgåvos på grund av Kungl. Maj:ts remiss utlåtanden av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser. Det övervägande flertalet länsstyrelser uttalade härvid sin anslutning till det av taxerings-sakkunniga avgivna förslaget om begränsning av skattegranskningen i riksräkenskapsverket, och många länsstyrelser ansåge förslaget böra omedelbart vinna tillämpning. En motsatt ståndpunkt i sistnämnda hänseende intogo allenast länsstyrelserna i Gotlands och Hallands län. Åtskilliga länsstyrelser hade icke uttalat sig om tidpunkten för åtgärdens genomförande.

Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 7 januari 1926 anförde föredragande departementschefen, såvitt angick den ifrågasatta inskränkningen av skattegranskningen, bland annat, följande. Enligt taxeringsförfordningen alåge det kronombuden att verkställa granskning av taxeringslängderna även i de avseenden, som fölle under riksräkenskapsverkets revision, och jämväl debiteringsförrättarna skulle hava sin uppmärksamhet fästad på eventuella felaktigheter. Att jämte granskningen av själva taxeringarna medhinna även en formell granskning av taxeringslängderna hade emellertid tidigare ej varit möjligt för prövningsnämnderna med den knappa tid, som stått dem till buds. Sedan emellertid genom de år 1922 vidtagna ändringarna i taxeringsförfordningen längre tid blivit utmätt för prövningsnämndernas arbete såvitt länen anginge, hade jämväl en formell granskning på sina håll i viss omfattning kunnat äga rum. Därvid hade eventuella felaktigheter blivit rättade redan före skattedebiteringen. En effektiv formell granskning av taxeringslängderna förekomme likväl ej på alla håll. Med nuvarande organisation av taxeringsarbetet vore det måhända oundvikligt, att den formella granskningen hos prövningsnämnderna finge stå tillbaka för den sakliga och för statsverket i regel mera givande överprövningen av taxeringsnämndernas arbete. Under sådana förhållanden finge betydelsen av tillvaron av den nuvarande revisionen i riksräkenskapsverket icke underskattas. Det av taxeringssakkunniga framlagda förslaget angående taxeringsväsendets omorganisation syftade till sådana anordningar, att den formella granskningen av taxeringslängderna skulle kunna göras effektiv utan riksräkenskapsverkets kontroll. De sakkunnigas betänkande komme emellertid icke att läggas till grund för lagstiftning vid 1926 års riksdag, och någon åtgärd i syfte att omedelbart genomföra de sakkunnigas förslag om begränsning av riksräkenskapsverkets skattegranskning utan avvaktan på den större frågans prövning funne departementschefen sig icke kunna förorda. Under sådana förhållanden komme riksräkenskapsverkets granskningsbefogenhet att kvarsta oförändrad ännu någon tid.»

Med framhållande av att, enligt vad förestaende redogörelse utvisar, i stort sett enighet rådde bland de myndigheter, som uttalat sig i frågan, att den i riksräkenskapsverket bedrivna granskningen av skatteräkenskaper borde inskränkas, hava besparingssakkunniga nu för egen del i anslutning till taxeringssakkunnigas ifrågavarande förslag hemställt, att

åtgärder måtte vidtagas för att skattegranskningen i riksräkenskapsverket, så vitt densamma avsåge på taxeringsmyndigheterna ankommande åtgärder, måtte upphöra.

Efter besparingssakkunnigas mening borde det icke möta betänkligheter att genomföra den ifragasatta begränsningen av skattegranskningen med början beträffande 1927 års taxeringslängder, vilka enligt nu gällande bestämmelser skulle senast den 15 februari 1928 insändas till riksräkenskapsverket. Beträffande 1927 års taxeringslängder skulle man alltså, såvitt anginge av taxeringsmyndigheterna vidtagna åtgärder, åtnöja sig med den granskning, som kunde äga rum under prövningsnämndsarbetet. Besparings-sakkunniga förbisåge härvid ej, att de organisationsändringar beträffande taxeringsväsendet, som kunde komma att beslutas på grundval av taxerings-sakkunnigas förslag, även om proposition i ämnet förelades 1927 års riksdag, knappast syntes kunna genomföras å sådan tid, att de kunde inverka på 1927 års prövningsnämndsarbete. Därest så ansåges påkallat, borde emellertid särskilda åtgärder kunna vidtagas för att redan år 1927 en granskning av taxeringslängderna jämväl i nu ifrågavarande hänseenden skulle företagas i samband med prövningsnämndsarbetet även i de län, där en dylik granskning tidigare icke plägat ske.

Den biträdespersonal, som inom riksräkenskapsverket erfordrades för granskningen av taxeringslängderna med den sålunda ifragasatta begränsningen, borde, enligt vad besparingssakkunniga inhämtat, kunna uppskattas till fem biträden. Av den å andra revisionskontoret enligt den förut intagna översikten placerade biträdespersonalen — åtta kanslibiträden, två kontorsbiträden, två kvinnliga extra ordinarie tjänstemän i 4:e lönegraden och en kvinnlig extra ordinarie tjänsteman i 1:a lönegraden — sysselsattes ett kanslibitråde med granskning av debiterings- och uppbördsredogörelserna, medan de övriga tolv biträdena utförde skattegranskningsarbete. Sju biträden skulle alltså frigöras genom den föreslagna omläggningen av skattegranskningen. Den minskning av ämbetsverkets biträdespersonal, som härigenom möjliggjordes, syntes böra genomföras så, att de fyra vakanta biträdesbefattningarna — tre i kanslibiträdes- och en i kontorsbiträdesgraden — från och med den 1 juli 1927 avfördes från ämbetsverkets stat samt att två extra ordinarie tjänstemän i 4:de lönegraden och en extra ordinarie tjänsteman i 1:a lönegraden indroges.

Såsom ledare för skattegranskningsarbetet borde enligt de sakkunnigas mening i fortsättningen vara tillräckligt med en tjänsteman i revisors ställning. Från ämbetsverkets sida hade emellertid framhållits angelägenheten av att större uppmärksamhet ägnades arbetet med inventeringar hos redogörare samt önskvärdheten av att personal i större utsträckning än nu vore möjligt kunde avdelas för inventeringsgöromål. Besparingssakkunniga, som funnit vad i sådant hänseende anförts beaktansvärt, hava ansett, att verkets önskemål i förevarande avseende lämpligen kunde tillgodoses på det sätt, att såsom ledare för skattegranskningen alltjämt bibehölles en förste revisor.

Då dennes arbetstid icke syntes kunna utfyllas enbart med skattegranskningsarbetet, kunde härigenom beredas möjlighet för ämbetsverket att i större utsträckning taga förste revisorerna i anspråk för inventeringsgörsmål. Med hänsyn särskilt till den i regel enklare beskaffenheten av de anmärkningsmål, vilkas föredragning skulle åligga den å skattegranskningskontoret tjänstgörande förste revisorn, syntes det de sakkunniga skäligen, att denne placerades i en något lägre löneställning än övriga förste revisorer på revisionsavdelningen. De sakkunniga hava därför föreslagit, att en av förste revisorstjänsterna i verket nedflyttades från 26:e till 24:e lönegraden. Förändringen syntes lämpligen kunna genomföras, när den nu å andra revisionskontoret placerade förste revisorn, vilken under första halvåret 1928 inträdde i pensionsåldern, avginge från tjänsten.

Bibehölles en förste revisor såsom ledare av skattegranskningsarbetet, syntes emellertid den å andra revisionskontoret nu tjänstgörande revisorn kunna undvaras. De sakkunniga hava därför föreslagit indragning av en revisorstjänst i verket.

Enligt av besparingssakkunniga inhämtade upplysningar beräknade man inom riksräkenskapsverket, att den nu förefintliga arbetsbalansen vid skattegranskningen skulle vara avarbetad på våren 1928, då granskningen av 1926 års taxeringslängder antoges hava hunnit avslutas. I mån av behov syntes extra arbetskrafter få anlitas för att slutföra granskningen inom sålunda beräknad tid. Härtill borde hänsyn tagas vid bestämmandet av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare i ämbetsverket för budgetåret 1927—1928.

I enlighet med vad besparingssakkunniga sålunda hemställt skulle i riksräkenskapsverket alltjämt verkställas granskning av uträkningen av de påförda skattebeloppen. Under behandlingen av frågan om begränsning av skattegranskningen i riksräkenskapsverket hade emellertid den tanken framkommit, att jämväl debiteringsgranskningen lämpligen kunde överflyttas till länsstyrelserna. I sådant avseende hade länsstyrelsen i Jönköpings län i den 3 november 1925 avgivet utlåtande över generaldirektörens i riksräkenskapsverket förberörda uttalande anfört, att det icke vore omöjligt, att den del av skattegranskningen, som gällde rättelser av fel vid debiteringen, med fördel skulle kunna ske i landskontoret och rättelse av befunda felaktigheter meddelas genom beslut av länsstyrelsen. I så fall bleve det nödvändigt att låta originalet till taxeringslängderna stanna i landskontoret åtminstone två månader, ty på kortare tid kunde granskningen antagligen icke hinna verkställas. För granskningsarbetet kunde anlitas utom landskontorets vanliga personal den extra personal, som för närvarande anställdes under uppbringningstiden.

Besparingssakkunniga hava för sin del funnit det sålunda framkomna uppslaget beaktansvärt och förtjänt av ytterligare övervägande. Det syntes de sakkunniga få antagas, att granskningsresultatet skulle komma att föreligga tidigare, om arbetet fördelades på länsstyrelserna än om det hela

skulle utföras centralt i riksräkenskapsverket. Länsstyrelserna skulle ock genom att själva övertaga granskningsarbetet kunna erhålla en mera omedelbar erfarenhet rörande debiteringsförrättarnas sätt att fullgöra sitt uppdrag. I den mån arbetet vid länsstyrelserna skulle kunna fullgöras av landskontorens fast anställda personal under den tid mellan uppördens avslutande och taxeringsarbetets påbörjande nästföljande år, då arbetet på landskontoren helt naturligt syntes vara mindre tyngande, skulle även en kostnadsminskning i förhållande till nu tillämpade system uppstå.

På grund härav hava de sakkunniga hemställt, att undersökning måtte verkställas, huruvida icke debiteringsgranskningen borde från riksräkenskapsverket överflyttas till länsstyrelserna.

I fråga om den av besparingssakkunniga sålunda föreslagna begränsningen av granskningen i riksräkenskapsverket av skatteräkenskaperna har riksräkenskapsverket anfört följande:

Riksräkenskapsverket.

»Då riksräkenskapsverket i ett den 19 oktober 1925 avgivet utlåtande över 1923 års taxerings-sakkunnigas betänkande av den 30 juni 1925 rörande omorganisation av taxeringsväsendet yttrat sig i samma ämne, torde riksräkenskapsverket ej böra ånyo till behandling i hela dess vidd upptaga spörsmålet om lämpligheten av att, på sätt besparingssakkunniga i anslutning till taxerings-sakkunnigas förslag förordat, granskningen av taxeringslängderna i fråga om taxeringsmyndigheternas åtgärder överflyttas från riksräkenskapsverket till prövningsnämnderna. Även om en dylik överflyttning ingalunda enbart är förenad med fördelar och särskilt ur besparingssynpunkt är skäligen betydelselös, då kostnaderna allenast skulle överföras från riksräkenskapsverket till prövningsnämnderna, saknar riksräkenskapsverket tillräcklig anledning att nu framställa något allmänt yrkande i motsatt riktning. På en punkt anser sig dock riksräkenskapsverket ej kunna stå till svars för att lämna utan erinran förslaget om att undandraga taxeringsmyndigheternas åtgärder granskning i riksräkenskapsverket.

På sätt besparingssakkunniga erinrat, hava vid behandlingen i kammarrätten av taxerings-sakkunnigas förslag två ledamöter av kammarrättens lagavdelning i avgiven reservation förordat, att granskning av taxeringsmyndigheternas åtgärder, såvitt anginge fastställandet för bolag av inkomstprocent och skattens grundbelopp, skulle åligga riksräkenskapsverket. Grunden för denna reservanternas uppfattning torde vara den, att sagda åtgärder, ehuru de verkställas av taxeringsmyndigheterna, i realiteten om än ej formellt äro att anse såsom debiteringsåtgärder. Denna uppfattning delas även av riksräkenskapsverket. Ifrågavarande åtgärder äro av den stora betydelse, att granskning av desamma inom riksräkenskapsverket måste anses befogad, även om en granskning därjämte skulle ske i prövningsnämnderna. I det vida övervägande antalet fall torde visserligen — vid en effektivt ordnad undersökning av taxeringslängderna inom prövningsnämnderna — förekommande felaktigheter beträffande bolagens taxeringar komma att uppmärksammas redan hos prövningsnämnderna. Med hänsyn till uträkningarnas besvärlighet kunna emellertid ifrågavarande fel lätt undgå upptäckt vid granskningen. Även förutsatt att en efterrevision i fråga om bolagens beskattning i nämnda avseende endast i jämförelsevis få fall skulle föranleda anmärkning inom riksräkenskapsverket, vore det likväl, med hänsyn till

storleken av de belopp, som genom ifrågavarande felaktigheter kunna undandragas staten, enligt riksräkenskapsverkets åsikt icke med statens verkliga intresse förenligt att beskära verkets rätt till efterkontroll å bolagsbeskattningen. Utföres denna kontroll i samband med debiteringsgranskningen i riksräkenskapsverket, kräves för denna uppgift ej mer än en befattningshavare. Personalen å skattekontoret bör för den skull ökas med ett ordinarie kontorsbiträde utöver vad de sakkunniga beräknat.

Redan i detta sammanhang anser sig riksräkenskapsverket böra upptaga till behandling de sakkunnigas förslag om undersökning, huruvida icke debiteringsgranskningen bör från riksräkenskapsverket överflyttas till länsstyrelserna.

Beträffande först fördelen av den snabbare granskning som skulle vinnas genom arbetets förläggande till länsstyrelserna, vill riksräkenskapsverket framhålla, att denna vinst ej är synnerligen stor, då rättelser av debiteringsfelen i allt fall ej kunna vidtagas, förrän debetsedlarna redan utsänts och skatten betalats. Medan skatteanmärkningarna under gångna år från riksräkenskapsverket utsänts först två eller flera år efter det debiteringen verkstälts, bör, sedan arbetsbalansen avarbetats, anmärkningarna framdeles kunna utsändas inom några månader efter det längderna inkommit till riksräkenskapsverket.

Genom borttagande av förfarandet med reservationskrav skulle vidare anmärkningarnas bringande till verkställighet kunna ske avsevärt snabbare än för närvarande. Sedan anmärkning efter förklaring av debiteringsförrättaren fastställts, skulle sålunda ny debetsedel kunna utskrivs och tillställas den skattskyldige. Denne skulle härvid hava samma klagorätt, som finnes medgiven i fråga om den ursprungliga debiteringen.

De sakkunniga hava framhållit fördelen av att länsstyrelserna genom övertagandet av debiteringskontrollen skulle kunna erhålla en mera omedelbar erfarenhet rörande debiteringsförrättarnas sätt att fullgöra sitt uppdrag. Det vill synas, som om lika god erfarenhet skulle vinnas genom att länsstyrelserna toge del av riksräkenskapsverkets anmärkningar, då dessa utsändas till förklaring.

Förläggandet till länsstyrelserna av debiteringskontrollen skulle vara förenat med direkt olägenhet ur kontrollsynpunkt. Detta beror på att såväl ordinarie som extra befattningshavare vid länsstyrelserna ofta förordnas att bestrida häradsskrivartjänst. Det är att befara, att kontrollen under sådana förhållanden icke blir särdeles sträng, liksom det kan inträffa, att den kontrollerande själv blir bunden genom egna åtgärder under tidigare häradsskrivarförordnande. Ännu större skulle dessa olägenheter bliva, om en avdelning inom länsstyrelserna framdeles finge övertaga bestyret med själva debiteringen. Härtill kommer olämpligheten av att överhuvudtaget en kontrolluppgift sammankopplas med positiva förvaltningsuppgifter utan att särskild personal avses för kontrollen. Det är nämligen stor anledning antaga, att kontrolluppgiften kommer att ställas i efterhand för det positiva förvaltningsarbetet, som ofta är av natur att ej kunna skjutas åt sidan.

Vad slutligen kostnadsfrågan angår, säger det sig självt, att om i riksräkenskapsverket för granskningen ej erfordras mera än 5 biträden, vilka — såsom i det följande påvisas — även skulle tagas i anspråk för kontrollen å debiterings- och uppbördsräkenskaperna, nagon nämnvärd kostnadsbesparing under inga förhållanden star att vinna. Sannolikheten talar för övrigt mot, att det skulle bliva billigare att utföra debiteringsgranskningen, om den fördelas på 24 länsstyrelser och överståthållarämbetet, än om arbetet

utföres centralt i riksräkenskapsverket, där personalen är särskilt upptränad för ändamålet. Det är även att märka, att då huvudexemplaren av taxeringslängderna under alla förhållanden skola förvaras centralt, några särskilda kostnader för längdernas skickande till Stockholm icke föranledas av deras granskning i riksräkenskapsverket.

På grund av vad i det föregående anförts får riksräkenskapsverket såsom sin mening uttala, att debiteringskontrollen fortfarande bör utföras i ämbetsverket samt att en särskild undersökning rörande överflyttning av debiteringsgranskningen från riksräkenskapsverket till länsstyrelserna icke är av behovet pakallad.

Vad angår personalen å det kontor, varå skattegranskningen skall utföras, har riksräkenskapsverket ej i och för sig någon erinran att framställa mot, att den å kontoret nu placerade revisorn bortflyttas därifrån. Riksräkenskapsverket vill emellertid framhålla, att denne revisor endast tillfälligt tjänstgjort å skattekontoret och att avsikten varit att, sedan den å kontoret förefintliga balansen hunnit avarbetas, överflytta sagda revisor till ett av de tre övriga revisionskontoren. Beträffande löneställningen för den tilltänkte föreståndaren för kontoret, måste riksräkenskapsverket medgiva, att sedan den väsentliga delen av den egentliga taxeringsgranskningen avlyftats, förste revisorn å kontoret skäligen kan placeras i lönegraden B 24. Befattningen med skattegranskningen kommer emellertid att endast till mindre del taga denne tjänstemans tid i anspråk. Å skattekontoret bör nämligen, liksom redan nu är fallet, granskningen av länens debiterings- och uppbördsräkenskaper äga rum. Sysselandet med dessa räkenskaper gör denne förste revisor särskilt skickad att tagas i anspråk för de viktiga inventeringarna hos kronouppbördsmännen. I själva verket torde inventeringsverksamheten bliva förste revisorns huvuduppgift. På grund härav kommer han att under avsevärda delar av året befinna sig på resor. Det är fördenskull erforderligt att ett av biträden å kontoret erhåller en särskild förmansställning i förhållande till den övriga personalen. Denne befattningshavare, som särskilt torde böra hålla hand över den särskilda granskningen beträffande bolagstaxeringarna, bör enligt riksräkenskapsverkets uppfattning hänföras till kanslibiträdegraden. En befattning i denna grad skulle fördenskull ersätta ett av de kanslibitraden, vilka enligt de sakkunnigas förslag skulle finnas å kontoret.

I övrigt kan riksräkenskapsverket godtaga den av besparingssakkunniga gjorda beräkningen av personalminskningen på grund av skattegranskningens omläggning. Ämbetsverket vill emellertid förutskicka, att — såsom ock framhållits för besparingssakkunniga vid deras besök i verket — den genom nämnda omläggning frigjorda arbetskraften behöver användas för annat revisionsarbete. Redan här erinras, att på skattekontoret framdeles erfordras ytterligare personal för kontrollen å debiterings- och uppbördsräkenskaperna från länen.

Granskningen av sistnämnda räkenskaper har under den nu praktiskt taget avslutade period, varunder revisionen i riksräkenskapsverket måst omfatta för varje år mer än ett års räkenskaper, i avsevärd utsträckning måst ligga nere. Ämbetsverket har emellertid föruträknat med, att, sedan jämväl balansen vid skattegranskningen avarbetats, en del av den därigenom frigjorda kvinnliga arbetskraften skulle kunna användas just för granskningen av debiterings- och uppbördsräkenskaperna. För en verksam kontroll av dessa redogörelser har enligt uppskattning å ifrågavarande kontor ansetts erfordras minst två biträden utöver det kanslibitråde, som redan nu är

sysselsatt med sådan kontroll. På grundval av gjorda undersökningar anser riksräkenskapsverket emellertid, att av de befattningshavare, som enligt besparingssakkunniga skulle bibehållas å kontoret för att granska taxeringslängderna, kan erhållas biträde även med granskningen av nu berörda räkenskaper, så att endast ett ytterligare biträde bör beräknas för ifrågavarande uppgift. Riksräkenskapsverket anser fördenskull, att av de å skattekontoret nu tjänstgörande extraordinarie befattningshavarna ett biträde i 4:e lönegraden, vilket enligt de sakkunnigas förslag skulle indragas, bör bibehållas.»

Skuljaktig mening inom riksräkenskapsverket.

Från riksräkenskapsverkets uppfattning i fråga om nedflyttning i lönegrad av föreståndaren för skattekontoret har byråchefen R. Vide anmält avvikande mening samt därvid anfört:

Det vore visserligen sant, att föreståndaren såsom sådan finge något mindre kvalificerade göromål än de övriga föreståndarna å revisionskontoret, men då hans sysslade med debiterings- och uppbödräkenskaperna gjorde honom särskilt skickad att tagas i anspråk för de viktiga inventeringarna hos kronouppbödrsmännen och då inventeringsverksamheten syntes bliva hans huvuduppgift, borde vid placeringen i lönegrad hänsyn i första hand tagas därtill, att hans inventeringar komme att överspanna statens hela förvaltningsområde — övriga förste revisorer syntes nämligen endast i ringa mån kunna dragas från sina göromål såsom kontorschefer och föredragande — och i andra hand därtill att han såsom ledamot skulle deltaga i anmärkningsmåls avgörande. På grund härav och då båda dessa göromåls kvalificerade beskaffenhet väl motiverade hans placering i 26:e lönegraden, borde den föreslagna nedflyttningen icke äga rum.

Departementschefen.

I samband med anmälan av frågan om förändrad taxeringsorganisation kommer jag att närmare ingå på det av 1923 års taxeringssakkunniga väckta förslaget om avskaffande av riksräkenskapsverkets granskning av taxeringslängderna i vad angår taxeringsmyndigheternas åtgärder. Redan nu vill jag dock hava uttalat, att jag i allt väsentligt delar den av taxeringssakkunniga framförda och av kammarrätten jämte vissa andra myndigheter omfattade meningen härutinnan. Ett undantag från denna regel anser jag dock böra förorda, nämligen i fråga om fastställandet vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt av skatteprocent och skattens grundbelopp för bolag. I likhet med riksräkenskapsverket finner jag nämligen angeläget, att dessa taxeringsåtgärder bliva föremål för revision inom verket i samband med granskningen av den egentliga skatteuträkningen, debiteringen. Vid anmälan framdeles för Kungl. Maj:t av frågan om en reformerad kommunalskattlagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål rörande statsbeskattningen torde jag komma att förorda vissa förslag, för vilkas genomförande den föreliggande frågan äger någon, om ock begränsad betydelse. Vad då kan komma att föreslås inverkar dock ej på beräkningen av riksräkenskapsverkets medelsbehov för budgetåret 1927—1928.

Hinder att låta den av mig förordade begränsningen av riksräkenskapsverkets granskningsrätt inträda redan med avseende å 1927 års taxeringslängder synes icke föreligga. Härför erfordras nämligen icke ändring av stadgandet i § 59 i gällande taxeringsförordning. Ej heller erfordras någon organisatorisk förändring med avseende å den hos prövningsnämnderna förekommande eftergranskningen av taxeringarna. Vill man åstadkomma en noggrannare och mera omfattande dylik granskning än som enligt uppgift på vissa håll pläгат ske, synes vara tillräckligt med en erinran härom till vederbörande kronoombud i prövningsnämnderna. Härtill torde jag få anledning återkomma vid ett senare tillfälle.

Vad härefter angår besparingssakkunnigas hemställan om utredning rörande överflyttande av debiteringsgranskningen från riksräkenskapsverket till länsstyrelserna, torde, såsom ock riksräkenskapsverket antytt, denna fråga äga samband med den under utredning varande frågan om en förändrad uppbördsorganisation. Resultatet av sistberörda utredning torde lämpligen böra avvaktas, innan åtgärd med avseende å debiteringsgranskningen i den av besparingssakkunniga ifrågasatta riktningen företages. Jag förordar därför, att förslaget i denna del icke för närvarande föranleder någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid bifall till besparingssakkunnigas förslag i fråga om begränsning av granskningen av skatteräkenskaperna skulle, såsom nämnts, den erforderliga biträdespersonalen inom riksräkenskapsverket kunna begränsas till fem biträden. Av den å andra revisionskontoret placerade personalen — åtta kanslibiträden, två kontorsbiträden, två kvinnliga extra ordinarie tjänstemän i 4:e lönegraden och en kvinnlig extra ordinarie tjänsteman i 1:a lönegraden — varav ett kanslibitråde sysselsättes med granskning av debiterings- och uppbördsredogörelserna, skulle sålunda sju med skattegranskningsarbete sysselsatta biträden frigöras. Denna minskning av personalen har syntes de sakkunniga böra genomföras på sådant sätt, att de fyra vakanta biträdesbefattningarna — tre i kanslibiträdes- och en i kontorsbiträdesgraden — skulle från och med den 1 juli 1927 avföras från verkets stat samt två extra ordinarie tjänstemän i 4:e lönegraden och en extra ordinarie tjänsteman i 1:a lönegraden indragas.

Såsom förut antytts, har emellertid riksräkenskapsverket — med hänsyn till att enligt dess mening granskningen av taxeringsmyndigheternas åtgärder, så vitt de anginge fastställandet för bolag av inkomstprocent och skattens grundbelopp, alltjämt skulle påvila verket, till vilken mening jag anslutit mig — för sin del ansett, att för denna kontroll utförande personalen å skattekontoret borde utökas med ett ordinarie kontorsbiträde. Då förslaget härutinnan synes mig motiverat, får jag alltså biträda detsamma.

Såsom ledare för skattegranskningen skulle enligt besparingssakkunnigas förslag alltjämt en förste revisor bibehållas. Då dennes arbetstid dock icke syntes kunna utfyllas enbart med granskningsarbete och då de anmärknings-

mål, vilkas föredragning skulle åvila honom, i regel vore av enklare beskaffenhet, hava de sakkunniga föreslagit nedflyttning av en av förste revisorstjänsterna i verket från 26:e till 24:e lönegraden. Riksräkenskapsverket har för sin del biträtt detta förslag. På grund av att befattningshavaren i fråga under avsevärda delar av året komme att befinna sig å inventeringsresor, har emellertid verket ansett erforderligt, att ett av biträdena å skattekontoret erhöle en särskild förmansställning i förhållande till den övriga biträdespersonalen och har verket för den skull ifrågasatt, att ett av de kanslibitraden, som enligt de sakkunnigas förslag skulle finnas å kontoret, måtte ersättas av en befattningshavare i kansliskrivargraden.

Även om — såsom ock reservationsvis inom verket påyrkats — vissa skäl kunna tala för att nu ifrågavarande förste revisorsbefattning hänföres till en högre lönegrad än den av besparingssakkunniga ifrågasatta, har jag dock, särskilt vid det förhållande att verket självt icke motsatt sig en placering av befattningen i 24:e lönegraden, funnit mig böra förorda förslaget härutinnan. — Lika med riksräkenskapsverket och på av verket anförda skäl anser jag mig böra tillstyrka det föreslagna utbytet av ett kanslibitråde mot en befattningshavare i kansliskrivargraden.

På sätt de sakkunniga antytt, torde den föreslagna förändringen i fråga om förste revisorsbefattningen böra genomföras, när den nu å andra revisionskontoret placerade förste revisorn avgår från tjänsten.

Besparingssakkunnigas förslag om indragning av den å andra revisionskontoret nu tjänstgörande revisorn, vilket förslag biträtts av riksräkenskapsverket, har icke givit mig anledning till erinran.

Såsom av riksräkenskapsverkets utlåtande framgår, har ämbetsverket med här förut angivna undantag ansett sig i övrigt kunna godtaga den av besparingssakkunniga gjorda beräkningen av personalminskningen på grund av skattegranskningens omläggning. Ämbetsverket har emellertid framhållit, att den genom denna omläggning frigjorda arbetskraften behövde användas för annat revisionsarbete och har verket i detta sammanhang på anförda skäl hemställt, att av de å skattekontoret nu tjänstgörande extra ordinarie befattningshavarna ett bitråde i 4:e lönegraden, vilket enligt de sakkunnigas förslag skulle indragas, måtte bibehållas för granskningen av debiterings- och uppbördsräkenskaperna. Ämbetsverkets förslag härutinnan synes mig tillfyllest motiverat och får jag alltså tillstyrka detsamma.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, skulle alltså biträdespersonalen minskas med tre ordinarie kanslibitraden, en extra ordinarie tjänsteman i 4:e lönegraden och en extra ordinarie tjänsteman i 1:a lönegraden. De tre kanslibitradesbefattningarna skulle avföras från verkets stat från och med den 1 juli 1927 och de extra ordinarie tjänstemännen från samma tidpunkt indragas.

Till den av besparingssakkunniga väckta frågan om anslag för anlåtande

av extra arbetskrafter för avarbetande av den nu förefintliga arbetsbalansen vid skattegranskningen återkommer jag senare.

De sakkunniga hava härefter undersökt, huruvida icke ytterligare begränsning av eftergranskningen i riksräkenskapsverket av de i specialrevisionerna granskade räkenskaperna skulle kunna vidtagas. Härutinnan hava de sakkunniga anfört följande:

»Såsom ovan antytts, företogs år 1924 en betydande inskränkning av den i riksräkenskapsverket bedrivna eftergranskningen av de med specialrevisioner utrustade ämbetsverkens räkenskaper. I samband med framläggande av sitt ovanberörda förslag angående förenklad behandling av vissa besvärsoch anmärkningsmål hade statens besparingskommitté föreslagit, att ifrågavarande eftergranskning skulle helt och hållet upphöra, samt i anledning härav hemställt om indragning av tio revisorstjänster i verket. Mot detta förslag hade invändningar rests huvudsakligen från riksräkenskapsverket, som ansett frågan om specialrevisionerna böra lösas så, att dessa revisioner, utom vad anginge affärsverken, inflyttades i riksräkenskapsverket.

Föredragande departementschefen anförde rörande detta spörsmål i ovan omnämnda proposition nr 121 till 1924 års riksdag bland annat följande. Den i riksräkenskapsverket förekommande eftergranskningen av *affärsverkens* räkenskaper vore huvudsakligen inriktad på eftersyn a s. k. påföringar samt kontroll å medelsdispositioner, som vore en direkt följd av vederbörande verks egna beslut. Enligt vad departementschefen inhämtat, hade det i anmärkta belopp uttryckta resultatet av ifrågavarande granskning varit mycket ringa. Ifrågavarande eftergranskning tillsammans med detaljgranskningen av affärsverkens huvudkassor motsvarade ungefär fyra revisorers arbete året om. Av inhämtade upplysningar ville det synas, som om i regel tre revisorer toges i anspråk för eftergranskningen. En begränsning av de för denna kontroll avsedda arbetskrafterna borde kunna utan olägenhet äga rum, därest granskningen inskränktes till eftersyn å påföringar mellan olika affärsverk samt undersökning i skäligen omfattning av vederbörande verks egna beslut. Salunda torde en av de för ifrågavarande granskning avdelade revisorsbefattningarna kunna undvaras. — Det område, där eftergranskningen i riksräkenskapsverket måste anses innebära ett verkligt dubbelarbete, vore *försvarsväsendet*. Riksräkenskapsverket hade visserligen framhållit, att här ej vore fråga om dubbelrevision i egentlig mening, och till stöd härför visat på det stora belopp, vartill av verket gillade anmärkningar beträffande de militära verkens räkenskaper uppgått. En närmare undersökning av de inom riksräkenskapsverket gjorda anmärkningarna hade emellertid givit vid handen, att verkets granskning till vida övervägande delen avsett samma förhållanden, som gjorts till föremål för granskning i specialrevisionerna. Att riksräkenskapsverkets anmärkningsbelopp blivit så betydande, torde för övrigt sammanhänga därmed, att verket hade betydligt längre tid till förfogande för sin revision än den, som stode specialrevisionerna till buds. Om riksräkenskapsverkets eftergranskning inskränktes, borde emellertid specialrevisionerna erhålla ökad tid att framställa anmärkningar. Efter en sådan förändring i gällande bestämmelser skulle särskilt armé- och marinförvaltningarnas revisioner beredas tillfälle att göra sig gällande i större utsträckning än dittills varit fallet. Departementschefen, som beräknade, att generell eftergranskning i begränsad omfattning samt kontroll å likvider

Ytterligare begränsning av eftergranskningen i riksräkenskapsverket av de i specialrevisionerna granskade räkenskaperna.

Besparings-sakkunniga.

mellan arméns, respektive marinens myndigheter och andra förvaltningsgrenar kunde bliva behövliga samt att för detta ändamål krävdes en revisorstjänst, ansåg sex revisorstjänster kunna undvaras på grund av den av honom förordade inskränkningen av eftergranskningen beträffande arméns och marinens räkenskaper. — För eftergranskning av de räkenskaper, som avgåvos av lokalmyndigheterna vid de *övriga förvaltningsgrenar*, vid vilka specialrevisioner vore anordnade, räknades med ungefär en revisor. Även beträffande dessa verk borde tillses, att all onödig eftergranskning undvekes. Någon indragning av personal i anledning härav hade emellertid icke ansetts kunna föreslås.

Den av departementschefen förordade begränsningen av eftergranskningen beräknades alltså möjliggöra en total personalminskning av — förutom vissa biträdesbefattningar — sju revisorer. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag blevo, såsom tidigare är nämnt, till följd härav sju revisorsbefattningar från och med den 1 juli 1924 avförda från riksräkenskapsverkets stat.

Enligt inhämtade upplysningar har under det nästförflutna granskningsåret ungefär tre revisorers arbete varit anslaget för granskning av de räkenskaper, vilka förut granskats inom vederbörande verks specialrevisioner.

Med hänsyn till den riksräkenskapsverket åliggande skyldigheten att tillse, att specialrevisionerna fungera på ett tillfredsställande sätt, lär det icke böra ifrågakomma att helt beröva ämbetsverket möjlighet att företaga en eftergranskning av ifrågavarande räkenskaper. Det har emellertid förefallit de sakkunniga, som om en ytterligare begränsning av den med eftergranskning sysselsatta personalen borde kunna utan olägenhet vidtagas. De sakkunniga finna sig fördenskull böra föreslå indragning av ytterligare en revisorstjänst i verket.»

Riksräkenskapsverket.

Vad beträffar den av de sakkunniga sålunda väckta frågan om fortsatt minskning av eftergranskningen av de räkenskaper, som förut granskats av specialrevision vid vederbörande centrala förvaltningsmyndighet, har riksräkenskapsverket, efter införskaffande av uppgifter om personalbehovet från vederbörande förste revisor funnit, att det för närvarande icke kunde anses omöjligt att genomföra den av de sakkunniga ifrågasatta indragningen av en revisor utan alltför snäv begränsning av eftergranskningen. Detta sammanhänge med att genom avarbetandet av balansen av ogranskade räkenskaper viss arbetskraft frigjorts.

I detta sammanhang har riksräkenskapsverket ansett sig böra till behandling upptaga frågan om den rent siffermässiga revisionen. Enligt riksräkenskapsverkets åsikt kunde det ej anses försvarligt att i någon mån släppa efter på denna kontroll. Denna borde nämligen ur såväl ren ordningssynpunkt som med hänsyn till förebyggandet av oegentligheter göras fullständig och ständigt fortlöpande.

Med stöd av de av förste revisorerna gjorda utredningarna om personalbehovet funne sig riksräkenskapsverket också böra begära, att åtminstone ett av de till indragning föreslagna biträdena å skattekontoret finge avses för siffergranskning på övriga kontor. För detta ändamål borde i verket

bibehållas ett extra ordinarie biträde i 4:e lönegraden, som eljest skolat entledigas.

Även med nu angivna förstärkning av den för siffergranskningen avsedda personalen bleve denna i allt fall så knapp, att särskilda åtgärder borde vidtagas för åstadkommande av en effektivare ledning av biträdespersonalen å de tre övriga revisionskontoren. För detta ändamål skulle ej erfordras anställande av några särskilda befattningshavare utan skulle det vara tillräckligt, att ett biträde å varje kontor erhöle till uppgift att fördela arbetet och hålla ständig hand över att granskningen utfördes planmässigt och i övrigt på ett tillfredsställande sätt. På grund av förmansställningen borde befattningshavaren ifråga hänföras till en högre lönegrad än kanslibiträde. Även om skäl kunde anföras för att hänföra ifrågavarande arbetsledare till kansliskrivargraden, ville dock riksräkenskapsverket, med hänsyn till kostnadsökningen för en dylik uppflyttning, stanna vid att föreslå, att ifrågavarande biträden hänfördes till lönegraden närmast över kanslibiträden och benämndes »katedralbiträden». Riksräkenskapsverket ville erinra, att vid hospitalen finnes katedralbiträden i nämnda lönegrad. Riksräkenskapsverket har fördenskull förordat, att tre av de nuvarande kanslibiträdestjänsterna måtte utbytas mot katedralbiträdestjänster i åttonde lönegraden.

De sakkunnigas förslag om ytterligare begränsning av den med eftergranskning sysselsatta personalen, vilket förslag riksräkenskapsverket biträtt, får jag även för min del förorda.

*Departements-
chefen.*

Såsom nämnts, har riksräkenskapsverket i detta sammanhang funnit sig böra till behandling upptaga frågan om den rent siffermässiga revisionen i verket. Ämbetsverket, som med stöd av utredningar av förste revisorerna ansett erforderligt, att åtminstone ett av de till indragning föreslagna biträdena å skattekontoret finge avses för sådan revision å övriga kontor, har sålunda föreslagit bibehållande för detta ändamål av ett av ifrågavarande extra ordinarie biträden i 4:e lönegraden. Då jag ock, i likhet med ämbetsverket anser, att det såväl ur ordningssynpunkt som med hänsyn till förebyggandet av oegentligheter måste anses angeläget, att sifferkontrollen göres fullständig och fortlöpande, och då, enligt vad av verkets utlåtande framgår, detta icke synes vara möjligt utan den av verket sålunda begärda arbetsförstärkningen, har jag ansett, att verkets framställning härutinnan bör bliva tillmötesgången.

För åstadkommande av en effektivare ledning av biträdespersonalen å de tre övriga revisionskontoren har ämbetsverket slutligen ifrågasatt utbyte av tre av de nuvarande kanslibiträdestjänsterna mot katedralbiträdesbefattningar. Detta förslag har jag ävenledes, av skäl riksräkenskapsverket till stöd för förslaget anfört, funnit mig böra biträda.

Sättet för
anmärknings-
målen hand-
läggning i
riksräken-
skapsverket.

Besparings-
sakkunniga.

Besparingssakkunniga hava vidare till behandling upptagit spørsmålet om ändrad ordning i fråga om anmärkningsmålen handläggning samt därvid till en början erinrat om följande:

»Statens besparingskommitté, som framställde förslaget om att avdömandet av anmärkningsmålen i första instans skulle uppdragas åt riksräkenskapsverket, tänkte sig härvid, att det skulle tillkomma vederbörande förste revisor att besluta om kommunikation med redogöraren av väckt anmärkning, dock att, om förste revisorn funne anmärkningen utan kommunikation böra förfalla, granskaren borde få påkalla verkets beslut härom i plenum. Efter skedd kommunikation borde, därest redogöraren bestrede anmärkningen, dess riktighet upptagas till prövning i riksräkenskapsverkets plenum, varvid förste revisorn borde inträda såsom ledamot.

Mot det salunda föreslagna sättet för anmärkningsmålen handläggning uttalades i de över förslaget avgivna utlåtandena åtskilliga erinringar.

Riksräkenskapsverket förklarade för sin del, att, därest ifragavarande mål skulle handläggas under de former, kommittén skisserat, verket måste undergå en dyrbar omorganisation. För ändamålet krävdes åtminstone två tjänstemän i ledamots ställning. I stället framlade riksräkenskapsverket ett eget förslag, som mera överensstämde med den sedermera genomförda, nu tillämpade ordningen. Väckt anmärkning skulle föredragas av vederbörande granskare för byråchefen, som, därest han funne anmärkningen äga sannolika fog för sig, skulle kommunicera densamma med vederbörande redogörare. Vägrade byråchefen kommunikation, skulle granskaren kunna påyrka frågans hänskjutande till avgörande av verkets andre byråchef. Sedan förklaring inkommit och påminnelser avgivits, skulle anmärkningsfrågan föredragas av vederbörande förste revisor inför generaldirektören, som skulle äga besluta.

Jämväl statskontoret ifragasatte, att avgörandet i anmärkningsmålen inom riksräkenskapsverket skulle uppdragas åt generaldirektören. Statskontoret fann det nämligen knappast riktigt, att förutom generaldirektören både byråchefen a revisionsbyrån och vederbörande förste revisor skulle deltaga i besluten, då dessa personer ofta torde kunna antagas hava i viss mån tagit initiativ till anmärkningens framställande. Om det skulle bliva för betungande för verkets andre byråchef att deltaga i dessa beslut, syntes därför generaldirektören böra bliva ensam beslutande.

I ovan omförmälda proposition nr 121 till 1924 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att kommittéförslaget väl vore att föredraga ur rättssäkerhetssynpunkt. Emellertid hade riksräkenskapsverket för det fall, att ifragavarande mål skulle inom verket avgöras kollegialt, framställt krav på betydligt ökade arbetskrafter. Då en sådan utvidgning av ämbetsverket icke syntes departementschefen stå i rimlig proportion till värdet av att få anmärkningsmålen i första instans avgjorda kollegialt, hade departementschefen funnit sig böra stanna för riksräkenskapsverkets, av statskontoret biträdda förslag att lämna beslutanderätten till generaldirektören. Departementschefen erinrade, att inom de flesta verk med specialrevisioner anmärkningsmålen avgjordes av endast en person. Möjligen skulle den modifikationen i riksräkenskapsverkets förslag kunna övervägas, att chefen för riksbokslutsbyrån tillkallades för deltagande i målen handläggning i de fall, då föredraganden hyste en mot generaldirektören avvikande mening. Riksräkenskapsverkets förslag, att revisionsbyråchefen skulle äga besluta angående kommunikation av uppkomna anmärkningar, syntes likaledes vara att förorda. Att emellertid, i händelse nämnde byråchef vägrade kommuni-

tion, ämbetsverkets andre byråchef skulle tillkallas för att avgöra, huruvida kommunikation skulle äga rum eller ej, syntes departementschefen föga lämpligt. Frågan om kommunikation syntes utan olägenhet kunna få helt och hållet avgöras av revisionsbyråchefen.

Även från riksdagens sida uttalades, att kommittéförslaget i denna del måste vara att föredraga ur rättssäkerhetssynpunkt. Andra på frågan inverkan omständigheter hade dock syntes riksdagen böra tillmätas sådan betydelse, att riksdagen, om än med viss tvekan, funnit sig böra ansluta sig till departementschefens ståndpunkt.»

Besparingssakkunniga hava härefter framhallit, att den nu tillämpade ordningen för handläggningen av anmärkningsmål inom riksräkenskapsverket syntes ur organisatorisk synpunkt medföra vissa egendomligheter. Revisionsbyråchefen, som hade att avgöra, huruvida och med vem kommunikation av framställd anmärkning borde äga rum, och för sådant ändamål nödgades mer eller mindre ingående sätta sig in i ärendet, vore därefter utesluten från deltagande i målets avgörande inom verket. Då fullföljdrätten emellertid vore förbehållen revisionsbyråchefen, syntes det vara nödvändigt för denne att efter avgörandet taga del av de mål, i vilka den framställda anmärkningen av generaldirektören ogillats. En dylik anordning förefölle mindre ändamålsenlig. Såsom av den lämnade redogörelsen framginge, hade det också varit endast med tvekan, som föredragande departementschefen och riksdagen förordat det nu tillämpade sättet för anmärkningsmålen handläggning i verket.

Enligt besparingssakkunnigas uppfattning borde befogenheten att besluta angående kommunikation av uppkomna anmärkningar överflyttas till föredragandena, d. v. s. förste revisorerna. Den ökning av förste revisorernas arbete, som härigenom skulle inträda, syntes icke vara av sådan betydelse, att densamma borde utgöra hinder för genomförandet av en dylik anordning. I de flesta fall skulle ju vederbörande förste revisor ändock sedermera i och för föredragning sätta sig in i målet. Det vore vidare att antaga, att, sedan arbetsbalansen på revisionsavdelningen avarbetats, antalet på förste revisorernas föredragning ankommande mål skulle komma att i viss mån nedgå.

Därest beslutanderätten angående kommunikation av framställda anmärkningar överlämnades till förste revisorerna, syntes revisionsbyråchefen lämpligen kunna deltaga i anmärkningsmålen slutliga avgörande i ämbetsverket. Härigenom skulle det bliva möjligt att genomföra en kollegial handläggning av ifrågavarande mål -- något som vid den nuvarande instansordningens införande ansågs ur rättssäkerhetssynpunkt eftersträfvansvärt. För egen del hava besparingssakkunniga därför förordat en omläggning av sättet för anmärkningsmålen avgörande i antydd riktning.

Besparingssakkunnigas förslag i nu ifrågavarande hänseende har biträtts av riksräkenskapsverket. De skäl, som ur rättssäkerhetens synpunkt tidigare

anförts för kollegial behandling av ifrågavarande mål, ägde nämligen enligt verkets mening alltjämt giltighet. En sådan anordning skulle även medföra, att ämbetsverkets chef skulle behöva offra mindre tid på kontrolläsning av anmärkningsakter för att i stället ägna ökad uppmärksamhet åt ledningen av verket liksom ock åt erforderliga initiativ på räkenskaps- och revisionsväsendets område.

Genomförandet av ifrågavarande reform hade hittills strandat på den antagna kostnadsökningen. Frågan syntes emellertid numera befinna sig i ett något förändrat läge, sedan balansen oavgjorda mål nedbragts till normala proportioner. Därest, såsom besparingssakkunniga förutsatte, förste revisorerna övertog jämväl kommunikeringen av anmärkningarna, undvekes åtskilligt dubbelarbete, som vore ofrånkomligt, så länge byråchefen helt handhade kommunikeringen.

För att förste revisorerna icke mer än nödvändigt skulle dragas från sin viktiga uppgift att leda och övervaka arbetet å revisionskontoren, syntes kunna så ordnas, att generaldirektören skulle äga att på vederbörande byråchef överflytta föredragningen av vissa grupper utav anmärkningsmål, vilka avsåge tillämpningen av för hela förvaltningen gemensamma författningar, såsom allmänna resereglementet, vissa avlöningsförfattningar och dylikt. För enhetlighets vinnande skulle det ock vara till fördel, om remisser rörande nådeansökningar i anledning av riksräkenskapsverkets beslut föredroges av byråchefen.

Enligt nu gällande instruktion skulle, där byråchef funnit framställd anmärkning icke böra till förklaring utställas, frågan härom avgöras av generaldirektören efter framställning av vederbörande granskare. Någon anledning att beträffande dylika ärenden hava en särskild instansordning syntes icke föreligga. I anslutning till det förfarande, som tidigare tillämpades i kammarrätten, syntes, där förste revisorn ansåge sig icke böra utan vidare medgiva kommunikation, frågan därom lämpligen av denne föredragas inför riksräkenskapsverket för behandling i den ordning, som gällde för anmärkningsmål i allmänhet.

I händelse av bifall till vad sålunda föreslagits rörande anmärkningsmålens handläggning, bleve det nödvändigt att från byråcheferna avlyfta befogenheten att å kronans vägnar hos kammarrätten överklaga generaldirektörens beslut uti mål, som rörde å respektive byrå framställda anmärkningar. På sätt, som gällde under den tid, revisionen var förlagd under kammarrätten, syntes befogenheten i fråga böra överflyttas å vederbörande granskare. Erfarenheten hade emellertid visat, att en åt revisorerna medgiven obegränsad frihet att i högre instans föra klagan i anmärkningsmål kunde leda till ett bruk, som stode missbruket ganska nära. Det syntes därför vara lämpligt, att rätten ifråga kringgärdades med någon garanti. En lämplig utväg härvidlag syntes vara, att klagan av vederbörande granskare över riksräkenskapsverkets beslut i anmärkningsmål finge föras, endast

när någon av de i avgörandet deltagande anmält från beslutet avvikande mening.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 29 februari 1924 av frågorna om anslag till statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd (proposition nr 121 till 1924 års riksdag) anförde föredragande departementschefen, såsom besparingssakkunniga ock erinrat, i fråga om sättet för avgörandet av anmärkningsmålen, att det då av statens besparingskommitté framlagda förslaget, för vars innehåll besparingssakkunniga nu redogjort, vore ur rättssäkerhetssynpunkt bättre än det av riksräkenskapsverket och statskontoret ifrågasatta. Då emellertid riksräkenskapsverket för det fall, att målen ifråga skulle, såsom besparingskommittén föreslagit, inom verket avgöras kollegialt, framställt krav på betydligt ökade arbetskrafter samt en sådan utvidgning av verket icke syntes departementschefen stå i rimlig proportion till värdet av att få anmärkningsmålen i första instans så avgjorda, fann sig departementschefen böra stanna för att beslutanderätten lämnades åt generaldirektören ensam. Frågan om kommunikation i dylika mål syntes enligt departementschefens mening utan olägenhet kunna helt avgöras av revisionsbyråchefen.

*Departements-
chefen.*

Såsom besparingssakkunniga ävenledes erinrat, uttalades ock från riksdagens sida, att kommittéförslaget härutinnan vore ur rättssäkerhetssynpunkt att föredraga, men syntes andra på frågan inverkan omständigheter böra tillmätas sådan betydelse, att riksdagen, om än med viss tvekan, anslöt sig till departementschefens ståndpunkt.

Olägenheterna av den nu tillämpade ordningen för handläggning inom riksräkenskapsverket av anmärkningsmålen hava av besparingssakkunniga framhållits och synes det mig obehövt att nu åter upprepa desamma; fördelarna av den av de sakkunniga föreslagna reformen framgå av riksräkenskapsverkets utlåtande i frågan.

Av vad sålunda i ärendet förebragts torde framgå, att starka skäl tala för att ändring i nu gällande ordning för handläggningen av anmärkningsmålen genomföres. De skäl, som ur rättssäkerhetssynpunkt tidigare anförts för en kollegial behandling av målen ifråga, äga givetvis, på sätt riksräkenskapsverket ock erinrat, alltjämt giltighet. På grund härav och då numera, sedan balansen å oavgjorda mål nedbragts till normala proportioner, någon kostnadsökning icke kommer att föranledas av en ändring i den av besparingssakkunniga föreslagna riktningen, har jag ansett mig böra tillstyrka, att handläggningen av anmärkningsmålen inom riksräkenskapsverket från och med nästkommande budgetårs ingång ordnas på sätt de sakkunniga ifrågasatt.

Såsom riksräkenskapsverket framhållit, skall enligt nu gällande instruktion, där byråchef funnit framställd anmärkning icke böra utställas till förklaring, frågan härom avgöras av generaldirektören efter framställning av vederbörande granskare. Enligt verkets mening föreligger emellertid

icke någon anledning att beträffande dylika ärenden hava en särskild instansordning utan har verket ansett, att, där förste revisorn funne sig icke böra utan vidare medgiva kommunikation, frågan därom lämpligen borde av denne föredragas inför riksräkenskapsverket i den ordning, som gäller för anmärkningsmål i allmänhet. Vad riksräkenskapsverket härutinnan föreslagit synes mig befogat och föranleder sålunda icke någon erinran från min sida.

I händelse av bifall till förslaget om anmärkningsmålen handläggning har riksräkenskapsverket slutligen ifrågasatt viss ändrad arbetsfördelning mellan byråcheferna och förste revisorerna ävensom avlyftande från byråcheferna av befogenheten att å kronans vägnar hos kammarrätten överklaga generaldirektörens beslut uti mål, som röra å respektive byrå framställda anmärkningar. Till riksräkenskapsverkets förslag i dessa hänseenden har jag ock funnit mig böra giva min anslutning.

**Riksboksluts-
avdelningens
organisation.**

*Besparings-
sakkunniga.*

Även ifråga om riksbokslutsavdelningens organisation hava de besparings-sakkunniga ifrågasatt vissa ändringar.

Efter att hava erinrat, att personalen å avdelningen utgjordes av — förutom byråchefen — en förste revisor samt två ordinarie och en extra revisor ävensom sammanlagt fem biträden, hava besparings-sakkunniga härutinnan anfört följande:

»Enligt den för verket gällande arbetsordningen åligger det förste revisorn att hava tillsynen därå, att den honom underställda personalen fullgör sina skyldigheter enligt instruktionen, arbetsordningen och de särskilda föreskrifter, som muntligen eller skriftligen av generaldirektören eller byråchefen kunna vara meddelade;

att vaka däröver, att till byråns handläggning hörande räkenskaper och redovisningshandlingar inkomma på föreskrivna tider och, då något därutinnan brister, omedelbart vidtagna åtgärder för rättelse;

att till bearbetning och granskning fördela de till byråns handläggning hänvisade räkenskaper och redogörelsehandlingar;

att leda räkenskaps- och granskningsarbetet å byrån samt tillhandagå personalen med råd och upplysningar;

att vara ansvarig för den siffermässiga riktigheten av den centrala bokföringen, de månatliga sammanställningarna, budgetredovisningen och rikshuvudboken samt tillse, att de i § 5 av instruktionen föreskrivna räkenskaps- och andra handlingar varda i så god tid förelagda byråchefen till slutlig granskning, att desamma kunna å föreskrivna tider expedieras;

att minst en gång i månaden å förut ej bekantgjord tid samt dessutom efter arbetstidens slut å budgetårets sista dag verkställa inventering hos kassören;

att å ämbetsverkets månadsräkenskap bestyrka kassabehållningen; samt att i övrigt fullgöra det utrednings- och annat arbete, som honom ålägges.

Såsom härav torde framgå, utövar förste revisorn ett i stor utsträckning självständigt föreståndarskap för bokslutsavdelningen. Av de mera kvalificerade arbetsuppgifter, som enligt instruktionen särskilt åvila riksbokslutsbyrån, är det endast utarbetandet av inkomstberäkningen, som icke i arbets-

ordningen upptagits bland de göromål, vilkas beredning i första hand ålagts förste revisorn.

Med hänsyn till den ingående kännedom rörande räkenskapsväsendet inom statsförvaltningens olika grenar, som kräves av förste revisorn såsom närmaste ledare av räkenskaps- och granskningsarbetet å riksbokslutsbyrån, samt till de viktiga och ansvarsfulla uppgifter, som äro förenade med befattningen, blev förste revisorstjänsten vid den år 1925 företagna regleringen av vissa förutvarande andragradstjänster placerad i 26:e lönegraden.

Att ledningen av riksbokslutsgöromålen kommit att i så stor utsträckning påvåla förste revisorn i stället för chefen för riksbokslutsbyrån torde till en del bero på arbetsförhållandena å den avdelning inom statskontoret, som före år 1921 handhade riksbokslutsgöromålen, nämligen statskontorets riksbokslutsbyrå. Av den utredning, statskontoret i sammanhang med riksbokslutsbyråns utbrytning ur ämbetsverket förebragte (statsverkspropositionen till 1920 års riksdag, sjunde huvudtiteln, sid. 50), inhämtas, att statskommisarien å riksbokslutsbyrån endast i mindre mån och huvudsakligen där särskilt svårösta frågor föranlett hans ingripande tagits i anspråk för bokslutsgöromålen och vad därmed ägde samband. För utförande av inkomstberäkningen hade statskommisarien regelbundet åtnjutit ledighet under en månad arligen från övriga honom åliggande göromål. Den ojämförligt större delen av de göromål, som åvilat chefen för den dittillsvarande riksbokslutsbyrån, vore, enligt statskontorets förmenande, avsedda att kvarstanna i statskontoret. I enlighet med statskontorets hemställan bibehölls också vid bokslutsgöromålens överflyttande till riksräkenskapsverket antalet statskommisariatstjänster i statskontoret oförändrat, varvid den dittillsvarande riksbokslutsbyrån ombildades till kassabyrån.

Såsom arbetsfördelningen å riksräkenskapsverkets bokslutsavdelning för närvarande gestaltar sig, skulle det enligt de sakkunnigas uppfattning ligga nära till hands att låta förste revisorn direkt under ämbetsverkets chef övertaga ledningen av bokslutsgöromålen, i samband varmed byråchefstjänsten å riksbokslutsbyrån skulle indragas. Såsom en följd av en dylik anordning skulle det givetvis bliva nödvändigt att utöver de åligganden, som för närvarande påvåla förste revisorn, jämväl ålägga honom skyldighet att föredraga förekommande remisser ävensom biträda verkets chef vid utarbetandet av inkomstberäkningen. Därest skyldigheten att besluta rörande kommunikation av uppkomna anmärkningar, i enlighet med vad de sakkunniga förut ifrågasatt, överflyttas till förste revisorerna, torde revisionsbyråchefen kunna övertaga ökad föredragningskyldighet.

Vid de överläggningar, som i denna fråga ägt rum mellan ämbetsverkets chef och de sakkunniga, har emellertid från verkets sida hävdats, att en indragning av chefsbefattningen å riksbokslutsbyrån icke vore möjlig att genomföra utan att äventyra verkets förmåga att fullgöra sina åligganden. Förutom de allmänna olägenheter i organisatoriskt hänseende, som följde därav, att en byråchefstjänst i verket indroges, har särskilt framhållits, att det med hänsyn till den å förste revisorn vilande arbetsmängden icke kunde anses möjligt att ålägga honom föredragningen av de till riksbokslutsbyråns verksamhetsområde hörande remisserna.

Till de invändningar, som sålunda från verksledningen sida rests mot den ifrågasatta indragningen, kommer, att båda byråchefstjänsterna i ämbetsverket för närvarande äro besatta med ordinarie innehavare. Ett beslut om indragning av byråchefstjänsten å riksbokslutsbyrån torde fördens skull,

med hänsyn till den nuvarande tjänstnehavarens relativt låga levnadsålder, icke kunna beräknas komma att på lång tid leda till någon direkt kostnadsminskning. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga ansett sig böra, med utgångspunkt från att båda byråchefstjänsterna i ämbetsverket tillsvidare bibehållas, taga under överbäggande, huruvida icke på annat sätt några sådana omläggningar kunde företagas i fråga om bokslutsavdelningens organisation, att därigenom en någorlunda motsvarande kostnadsminskning skulle kunna inom den närmaste tiden vinnas.»

Med nu angivna utgångspunkt har det förefallit de sakkunniga vara organisatoriskt sett riktigast, att ledningen av arbetet å bokslutsavdelningen mera omedelbart än nu vore fallet handhades av riksbokslutsbyråchefen. I sådant fall behövde uppenbarligen ej på förste revisorn ställas samma anspråk i fråga om förmåga att självständigt leda arbetet å avdelningen. Med hänsyn härtill hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att — under förutsättning att byråchefstjänsten å riksbokslutsbyrån bibehölles — förste revisorsbefattningen å bokslutsavdelningen nedflyttades från 26:e till 24:e lönegraden. Under enahanda förutsättning borde även en av revisorsbefattningarna å avdelningen kunna undvaras.

Även om de sakkunniga alltså funnit sig icke böra föreslå indragning av en byråchefstjänst i riksräkenskapsverket, hava de sakkunniga dock ansett, att denna fråga jämväl i fortsättningen borde följas med uppmärksamhet.

Riksräkenskapsverket.

Med anledning av besparingssakkunnigas förslag i fråga om riksbokslutsbyrån har riksräkenskapsverket, under erinran om vad riksräkenskapsverket inledningsvis anfört ifråga om behovet ur rent organisatorisk synpunkt av åtminstone två byråchefer i verket, till en början framhållit, att de sakkunnigas framställning om arbetsfördelningen å byrån ifråga icke gäve full rättvisa åt byråchefens uppgift. Härom har verket uttalat följande:

Dennes mest tidskrävande åliggande vore besvarandet av remisser, ett åliggande, som ej särskilt omförmåltes i instruktionen för verket. Med de remisser, som föredroges av byråchefen, toge förste revisorn praktiskt taget aldrig befattning. Erforderliga utredningar finge byråchefen göra själv eller med anlåtande av annan personal än förste revisorn. En remissbesvarandet närstående, på riksbokslutsbyråchefen ankommande uppgift, som de sakkunniga i förbigående berört, vore beredandet av den förslagsberäkning av statsinkomsterna, som verket årligen skulle avgiva. För att riksräkenskapsverket skulle kunna på ett tillfredsställande sätt utföra denna maktpåliggande beräkning, vilken såsom endast få ämbetsverksutlåtanden plägade göras till föremål för allmän diskussion, vore det nödvändigt, att föredraganden i ärendet ständigt följde utvecklingen av såväl de allmänt ekonomiska som särskilt de statsfinansiella förhållandena. Det vore att märka, att inkomstberäkningen måste förberedas just under tiden för upprättandet av budgetredovisningen och rikshuvudboken, d. v. s. den för förste revisorn brådaste tiden under året. Vidare syntes böra framhållas, att byråchefen ingalunda kunde låta förste revisorn ensam stå för bokslutet. Utom de oavslutliga rådpläggningarna i tveksamma bokslutsfrågor, som ägde rum mellan

byråchefen och förste revisorn, genomginge byråchefen vissa viktigare delar av bokslutet i detalj. Men även i andra avseenden hade byråchefen att lägga direkt hand vid arbetet på riksbokslutsavdelningen: tillse att budgetredovisning och rikshuvudbok underginge nödiga förbättringar, kontrollera avgivandet av inkomsttabläer och belastningstabeller o. dyl. Riksräkenskapsverkets revisionsberättelse utarbetades i väsentliga delar av byråchefen på riksbokslutsbyrån.

På denne byråchef måste emellertid för framtiden läggas även nya åligganden.

En av huvuduppgifterna för riksräkenskapsverket vore tillsynen å att statens räkenskapsväsen fungerade på ett tillfredsställande sätt. Under de senaste åren, då alla disponibla arbetskrafter tagits i anspråk för revisionen i syfte att snarast möjligt avarbeta balansen av ogranskade räkenskaper, hade arbetet med upprättande av nya räkenskapsformulär måst skjutas åt sidan. Numera hade detta arbete åter upptagits. Enligt instruktionen hade detta åliggande tillhört revisionsbyrån. Då det emellertid visat sig ogörligt att leda formulärarbetet från denna byrå, hade verket redan i början av år 1925 uppdragit åt nuvarande förste revisorn på riksbokslutsbyrån att med biträde av personal å sistnämnda byrå övervaka och leda ifrågavarande göromål. Då nu såsom nämnt formulärarbetet åter skulle bedrivas i full utsträckning, måste detsamma definitivt förläggas till riksbokslutsbyrån, med vars allmänna uppgift arbetet närmast hörde samman. Härigenom komme en avsevärd arbetsökning att påläggas ledningen på denna byrå, lämpligast direkt på byråchefen.

I detta sammanhang borde framhållas en annan omständighet, som ej vore alldeles utan betydelse för förevarande fråga. Det kontor, å vilket skatteräkenskaperna granskades, tillhörde för närvarande revisionsbyrån. Redan under nästlidet år vore önskligt att — såsom förut antytts — förflytta granskningen av länens debiterings- och uppbördsräkenskaper från första kontoret (länskontoret) till andra kontoret (skattekontoret). Sagda redogörelser innefattade ju redovisningen av de inkomster, som kontrollerades på sistnämnda kontor, varför ett naturligt samband förefunnes mellan dessa olika granskningsarbeten. Inkomstskattefrågor hade emellertid i allmänhet ansetts vara av natur att närmast ankomma på riksbokslutsbyrån, varå fördenskull remisser i dylika ärenden pläгат föredragas. Med hänsyn härtill och till det samband, som jämväl förefunnes mellan bokslutsarbetet och granskningen av debiterings- och uppbördsräkenskaperna, syntes det ämbetsverket lämpligast, att skattekontoret förlades under riksbokslutsbyrån. För chefen för denna byrå komme givetvis sagda omflyttning att betyda viss arbetsökning.

Lades till nu berörda uppgifter för riksbokslutsbyråchefen ej blott alla de löpande åligganden, som i övrigt tillkomme honom och varibland ej finge underskattas den dagliga befattningen med verkets personalärenden liksom ej heller besvarandet av från såväl departement som centrala ämbetsverk och länsstyrelser under hand talrikt gjorda förfrågningar i räkenskaps- och budgetfrågor, utan även handläggningen av sådana mera tillfälligt men dock ofta uppkommande initiativfrågor, som krävde besvärliga och tidsödande utredningar, borde det enligt riksräkenskapsverkets mening framstå såsom tämligen självklart, att bokslutsbyråchefen hade så många och så kvalificerade göromål, att hans plats även framdeles vore oundgängligen behövlig.

Att till byråchefen å revisionsbyrån överflytta föredragning av remisser från chefen för bokslutsbyrån låte sig på grund av såväl ärendenas art som

förstnämnde byråchefs arbetsbörda ej göra i någon nämnvärd omfattning, och att pålägga förste revisorn å riksbokslutsbyrån ytterligare uppgifter vore alldeles uteslutet, då han hade full sysselsättning med nuvarande göromål. Skulle endera av berörda båda tjänster å riksbokslutsbyrån indragas, bleve riksräkenskapsverket fördenskull urständsat att fullgöra väsentliga delar av de uppgifter, som nu åläge verket, främst inkomstberäkningen och tillsynen över räkenskapsväsendet med därtill hörande formulärbete.

För att ett verk sådant som riksräkenskapsverket skulle kunna administreras på ett effektivt sätt, vore det nödvändigt, att verkets ledning — med hänsyn till personaldisposition o. dyl. — kunde räkna med en fast organisation på sådana vitala punkter som i fråga om antalet byråchefstjänster, särskilt då detta redan inskränkts till ett sådant minimum, som fallet vore i riksräkenskapsverket. Även för möjligheten att för verket förvärva och hos detsamma bibehålla för högre befattningar kvalificerad personal vore det av betydelse, att antalet byråchefstjänster klart fastsloges. Med hänsyn till nu angivna förhållanden har riksräkenskapsverket hemställt om ett bestämt uttalande från Kungl. Maj:ts sida, att verket hade att för framtiden räkna med bibehållande av de två byråchefer, varmed verket nu vore utrustat.

Vad härefter angår den av de sakkunniga ifragasatta nedflyttningen i lönegrad av förste revisorstjänsten å riksbokslutsbyrån, har ämbetsverket framhållit, att, då ämbetsverket för sin del ansett sig nödsakat gå med på de sakkunnigas förslag härutinnan, detta skett endast under förutsättning att verket tillförsäkrades bibehållande jämväl för framtiden av byråchefstjänsten å sagda byrå. Riksräkenskapsverket utginge härvid även från att nedflyttning i lönegrad liknande den nu ifrågavarande vore avsedd att träffa ej endast denna tjänst — vars uppgifter i ingen mån minskats utan snarare ökats i värde och omfattning — utan vore avsedd att efter enhetliga linjer tillämpas i jämförliga fall i andra ämbetsverk.

Vad beträffar besparingssakkunnigas förslag om indragning av en å riksbokslutsbyrån placerad revisor, har riksräkenskapsverket ej heller motsatt sig detta förslag, dock under förutsättning att byråchefstjänsten bibehölles å denna byrå. Riksräkenskapsverket har emellertid ansett sig böra påpeka, att denna indragning i sista hand ginge ut över revisionsbyrån, dit en revisor å riksbokslutsbyrån avsetts skola flyttas, så snart formulärbetet efter återupptagandet kommit över den första tiden, då större behov av arbetskraft där föreläge. I själva verket komme revisionen ej blott att gå miste om en revisor, som eljest kunnat dit överflyttas, utan bleve direkt föremål för minskning i arbetskraft. Medan under nuvarande förhållanden några tillfälliga vikarier å revisorstjänsterna å riksbokslutsbyrån ej varit erforderliga, bleve det nämligen framdeles nödvändigt att förordna vikarier å byrån eller ock dit tillfälligt överflytta amanuensbiträde, i bådadera fallen genom att borttaga arbetskraft från revisionsbyrån.

Skiljaktig
mening inom
riksräken-
skapsverket.

I fråga om förslaget att nedflytta förste revisorn å riksbokslutsbyrån från 26:e till 24:e lönegraden har byråchefen R. Vide hyst en mot riksräkenskaps-

verket avvikande mening i det att han har ansett, att förste revisorn med hänsyn till sin föredragningskyldighet samt till arten av hans göromål i övrigt bör kvarstå i innehavande lönegrad.

Vad riksbokslutsbyråns organisation beträffar, har, såsom nämnts, be- *Departements-*
chefen.
 sparingsakkunniga, efter att med negativt resultat hava undersökt möjligheten att indraga byråchefstjänsten å denna byrå, kommit till den uppfattningen, att tjänsten ifråga alltjämt bör bibehållas. Utöver vad riksräkenskapsverket inledningsvis anfört beträffande behovet ur rent organisatorisk synpunkt av åtminstone två byråchefer i verket har nu verket ytterligare framhållit vissa skäl för bibehållande av byråchefsbefattningen å nu berörda byrå. Jag har förut i samband med spörsmålet om organisationen av verkets ledning såsom min ståndpunkt angivit, att verkets styrelse alltjämt bör utgöras av en generaldirektör såsom chef för verket och två byråchefer såsom ledamöter i styrelsen. De skäl, ämbetsverket i nu förevarande sammanhang anfört för riksbokslutsbyråchefens bibehållande, hava än mer styrkt mig i denna min uppfattning.

Under förutsättning att byråchefstjänsten å riksbokslutsbyrån bibehålles, hava besparingsakkunniga ifrågasatt nedflyttning från 26:e till 24:e lönegraden av förste revisorstjänsten å byrån ävensom indragning av en revisorstjänst. Förslagen ifråga har riksräkenskapsverket ej velat motsätta sig. För egen del får jag ock tillstyrka vad de sakkunniga sålunda föreslagit. Jag finner alltså ej tillräckliga skäl föreligga att ansluta mig till den inom riksräkenskapsverket reservationsvis uttalade meningen om förste revisorstjänstens bibehållande i nuvarande lönegrad.

Renskrivningsgöromålen inom riksräkenskapsverket utföras av två å *Kansli- och*
vaktpersonal.
 riksbokslutsbyråns kansliavdelning placerade extra ordinarie biträden i 4:e lönegraden. Förutom den ordinarie vaktpersonalen, en förste expeditionsvakt och fyra expeditionsvakter, finnas i ämbetsverket anställda en extra ordinarie expeditionsvakt och en extra expeditionsvakt. *Besparings-*
sakkunniga.

I fråga om denna personal hava besparingsakkunniga föreslagit, att de två extra ordinarie biträdestjänsterna skulle utbytas mot skrivbiträdesbefattningar (2:a lönegraden), i samband varmed befattningarna skulle uppföras å ordinarie stat, samt att en av de å kansliavdelningen placerade expeditionsvakttjänsterna måtte indragas. De sakkunniga hava för sin del ifrågasatt indragning av den extra ordinarie expeditionsvakten.

Riksräkenskapsverket har biträtt de sakkunnigas förslag om utbyte av *Riksräken-*
skapsverket.
 de två extra ordinarie biträdestjänsterna mot två ordinarie skrivbiträdesbefattningar.

Vad angår vaktpersonalens ifrågasatta minskning med en extra ordinarie expeditionsvakt har riksräkenskapsverket ställt sig mera betänksamt. Det

kunde visserligen synas, att antalet expeditionsvakter i riksräkenskapsverket vore tämligen stort, men det vore att märka, att på grund av det synnerligen vidlyftiga arbetsmaterial, varmed riksräkenskapsverket hade att syssla, och ämbetslokalernas spridda läge transporter inom verket måste äga rum i mycket stor omfattning. Expeditionen av räkenskapsblanketter till länsstyrelserna toge ock en stor del av vaktpersonalens tid i anspråk. Riksräkenskapsverkets vaktpersonal användes även för transporter av räkenskapshandlingar och blankettförsändelser mellan postverket och ämbetslokalerna i en utsträckning, vartill motstycke syntes saknas i flertalet andra ämbetsverk. Indragningen av en expeditionsvakt skulle fördenskull medföra ökade utgifter för tillfälligt anlitad arbetskraft utanför verket för ifrågavarande transporter. Då härtill komme, att det vid en dylik indragning syntes bliva nödvändigt att framdeles förordna vikarier under såväl semester som andra ledigheter å expeditionsvaktstjänsterna, vilket hittills icke skett, skulle den verkliga besparingen genom indragningen av den extra ordinarie expeditionsvakten bliva ytterst obetydlig. Därest i allt fall en stadigvarande arbetskraft ansåges böra indragas, syntes det riksräkenskapsverket vara att föredraga, att en av de nuvarande ordinarie expeditionsvaktstjänsterna sattes på indragnings- eller övergångsstat.

*Departements-
chefen.*

Besparingssakkunnigas, av riksräkenskapsverket biträdda förslag om utbyte av de två extra ordinarie biträdesbefattningarna i 4:e lönegraden å riksbokslutsbyråns kansliavdelning mot ordinarie skrivbiträdesbefattningar har icke givit mig anledning till erinran.

Vad angår de sakkunnigas förslag om indragning av en av de å kansliavdelningen placerade expeditionsvaktstjänsterna har jag med hänsyn till vad riksräkenskapsverket i frågan anfört samt efter inhämtande under hand av ytterligare upplysningar funnit lämpligast, att en ordinarie expeditionsvaktstjänst indrages, vilket dock icke kan ske förr än en av de nuvarande expeditionsvakterna avgår ur tjänst.

**Ifrågasatt
uppflyttning
i lönegrad
av en kansli-
skrivartjänst.**

I detta sammanhang ber jag få anmäla, att riksräkenskapsverket i skrivelse den 15 februari 1927 hemställt, att, under förutsättning att den lönegradsplacering, som i sammanhang med fastställande av ny stat för riksräkenskapsverket komme att bestämmas för den kansliskrivartjänst, vars innehavare bestrede registratorsgöromålen inom ämbetsverket, vore avsedd att bliva definitiv, sagda kansliskrivartjänst måtte utbytas mot en registratorstjänst i 14:e lönegraden. Såsom motivering härför har i huvudsak anförts, att genom riksdagens nyligen fattade beslut registratorstjänsterna i statsdepartementen hänförts till 15:e lönegraden. Då emellertid icke, såvitt av riksräkenskapsverkets skrivelse framgår, nuvarande anordning för registratorsysslans uppehållande inom verket visat sig

i sak otillfredsställande, synes mig anledning ej föreligga att ifrågasätta någon förändring i förevarande hänseende.

Då ett genomförande av de av besparingssakkunniga föreslagna personalinskränkningarna syntes komma att i åtskilliga fall medföra nödvändighet för riksräkenskapsverket att entlediga icke-ordinarie tjänstemän, vilka under längre tid varit anställda i verket, hava de sakkunniga, under hänvisning till vad de i sitt den 20 november 1926 avgivna förslag angående personalindragningar i generaltullstyrelsen m. m. anfört rörande avskedsersättning åt viss icke-ordinarie personal i sagda styrelse hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att jämväl de befattningshavare, som inom riksräkenskapsverket kunde komma att entledigas till följd av personalindragningarna, må komma i åtnjutande av avskedsersättning enligt samma grunder, som komme att bestämmas för ifrågavarande personal i generaltullstyrelsen.

Avskedsersättning åt entledigad icke-ordinarie personal.

Besparings-sakkunniga.

Någon beräkning rörande det belopp, till vilket ersättningarna i fråga inom riksräkenskapsverket kunde komma att uppgå, hade de sakkunniga icke varit i tillfälle att verkställa. Medel för ändamålet syntes lämpligen böra tagas från anslaget till allmänna indragningsstaten.

Beträffande de sakkunnigas förslag på denna punkt har riksräkenskapsverket framhållit, att det ur statsverkets egen synpunkt vore av intresse, att ersättningen ej tillmättes alltför snävt. Eljest komme nämligen verkets handlingsfrihet vid urvalet av de personer, som måste lämna sin anställning, att på ett olämpligt sätt begränsas.

Riksräkenskapsverket.

Vidkommande den av besparingssakkunniga berörda frågan om avskedsersättning åt viss icke-ordinarie personal hos generaltullstyrelsen tillåter jag mig erinra, att jag vid ärendets anmälan den 28 januari 1927 inför Kungl. Maj:t (proposition nr 70 sid. 59) framhöll, att sagda spörsmål syntes mig icke behöva i då förevarande sammanhang upptagas till prövning. Vid bifall till mitt förslag om uppskov med omläggning av handelsstatistiken inom generaltullstyrelsen skulle nämligen endast en eller annan icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen bliva övertalig, och det syntes mig uppenbart, att, därest anmärkning mot vederbörandes tjänstgöring icke föreläge, arbete för sådan övertalig arbetskraft borde kunna finnas annorstädes inom tullverket.

Departementschefen.

Vad angår frågan om eventuell avskedsersättning åt sådan icke-ordinarie personal vid riksräkenskapsverket, som på grund av de föreslagna indragningarna kommer att entledigas, vill jag ingalunda förneka att i detta liksom i andra likartade fall billighetskäl tala för att någon avskedsersättning beredes. Det hade givetvis varit önskvärt, att frågan härom nu kunnat upptagas till avgörande. Emellertid anser jag med hänsyn till spörsmålets vittgående konsekvenser för statsverket ofrånkomligt, att frågan

om avskedsersättning i dylika fall blir föremål för omprövning i hela dess vidd, innan ståndpunkt tages i avseende å en viss grupp befattningshavare. Då härför kräves en ingående utredning, som icke nu kan medhinnas, ser jag mig nödsakad föreslå, att spørgsmålet för närvarande undan skjutes. Skulle emellertid utredningen giva till resultat, att avskedsersättning i fall av förevarande slag bör utgå, förutsätter jag, att de bestämmelser, som härutinnan kunna komma att träffas, göras tillämpliga också å den personal hos riksräkenskapsverket, varom fråga nu är.

Ifrågasatt återinförande av anmärkningsarvode.

Såsom motvikt mot den av besparingssakkunniga föreslagna reduktionen av revisionspersonalen har riksräkenskapsverket ansett nödvändigt, att särskilda åtgärder vidtoges för att skapa större effektivitet i revisionsarbetet. I sådant hänseende har ämbetsverket ifrågasatt återinförande av anmärkningsarvode vid verket.

Efter erinran, bland annat, att, sedan 1920 års riksdag i likhet med Kungl. Maj:t förklarat sig finna övertvägande skäl tala för avskaffandet av systemet med anmärkningsarvode, genom kungörelse den 17 december 1920 förordnats, att där tjänsteman enligt då gällande avlöningsreglementen eller eljest meddelade föreskrifter ägde uppbära anmärkningsarvode, sådant arvode icke skulle utgå för belopp, som uppburits eller inbetalts på grund av anmärkningar, vilka till vederbörande ämbetsverk ingivits efter utgången av år 1920, har riksräkenskapsverket till stöd för sitt förslag nu anfört följande:

»Den betänklighet mot anmärkningsarvodet, som grundats därpå, att svårigheter skulle till följd av anmärkningsprovisionens förefintlighet uppstå för en ändamålsenlig arbetsfördelning inom vederbörande ämbetsverk, äger icke tillämpning på riksräkenskapsverket. För förvaltande verk med stor icke-reviderande personal i samma lönegrad som den, vilken revisionspersonalen tillhör, skulle måhända en dylik olägenhet kunna göra sig gällande, men för riksräkenskapsverket äro samma svårigheter icke att befara. Medan framdeles 26 revisorer komme att syssla med revisionsarbete, skulle endast två användas för bokslutsgöromål, inberäknat formulärarbete. Det torde kunna förutsättas, att alltid bland hela antalet revisorer åtminstone två skola äga sådan speciell läggning för bokslutsarbetet, att de utan tvång skola befinnas villiga tjänstgöra å bokslutsavdelningen. Och vad angår arbetsfördelningen inom själva revisionsbyrån bör givetvis verkets ledning äga full, ej blott formell utan även reell frihet att placera befattningshavarna efter deras lämplighet. Enda grunden för personalfördelningen bör vara, att revisionsarbetet, oberoende av alla personliga intressen, på det hela blir bäst tillgodosett. Även om en tjänsteman kan uppvisa ett gott arbetsresultat på ett av honom bearbetat område, bör detta sålunda icke utgöra hinder att placera honom på ett annat förut måhända mindre givande, särskilt som det ofta kan förmodas, att en omflyttning skall medföra en effektivare revision på det nya fältet.

Möjligheten att anmärkningsarvodet skulle leda till revisionens ensidiga inriktande på räkenskapsdelar, vilkas granskning väntas inbringa sådant arvode, torde, under förutsättning att personalfördelningen sker på sätt

nyss antytts, icke vara av större betydelse. Även om inriktningen i någon mån bleve sådan, torde någon större olägenhet härav knappast följa. Det lär nämligen i allmänhet vara fördelaktigt, att revisionen företrädesvis riktas på sådana felaktigheter, vilkas beivrande tillrättaskaffar staten frångångna medel och förebygger upprepadet av dylika fall för framtiden.

Anmärkningsarvodet har vidare antagits inbjuda till ökad formalism vid anmärkningsförfarandet. Detta skulle i så fall innebära, att revisionen skulle alltför mycket fästa sig vid småsaker, vilka kunde antagas giva en säker provision men som i stort sett ej vore värda det besvär, som måste nedläggas på sakens utredning. Häremot finnes ett verksamt korrektiv i en sträng sovring av anmärkningarna före kommunikeringen, vilken kan göras särskilt effektiv i riksräkenskapsverket med dess uttryckliga befogenhet att tillbakahålla krav, som icke stå i rimligt förhållande till det arbete och de kostnader, som sakens utredning och beivrande antagas välla. Då verkets beslut att vägra kommunikation icke bör få överklagas för annat fall än att vid ärendets behandling i plenum någon röst avgivits för anmärkningens utställande, lär ej heller något missbruk av klagorätten kunna framkallas av anmärkningsprovisionens tillkomst.

Ett bifall till riksräkenskapsverkets hemställan om återinförande av anmärkningsarvodet åt dess personal drager, såsom förut anförts, icke med sig några konsekvenser beträffande andra statsinstitutioners revisionspersonal. Den ekonomiska följden för statsverket av dylikt bifall lär följaktligen kunna antagas icke bliva vidare kännbar; det kan tvärtom tämligen säkert förväntas, att resultatet skall bliva ett ökat antal anmärkningar och därav föranledd ökad återvinning till det allmänna av oriktigt utgivna eller från redovisning uteslutna medel. För att emellertid ytterligare undanröja en del av de invändningar, som rests mot den föreslagna anordningen, anser sig riksräkenskapsverket böra föreslå, att anmärkningsarvodet begränsas dels till 10 procent av de medel, som i följd av anmärkning återvinnas, dels ock till högst 500 kronor för varje anmärkning. I samma syfte förordar riksräkenskapsverket ytterligare uttryckligt förklarande, att anmärkningsarvode icke må utgå i följd av anmärkning, beträffande vilken den s. k. leuterationsrätten (riksräkenskapsverkets instruktion § 21 mom. 2) kommer i tillämpning.»

Såsom en sammanfattning av vad sålunda anförts och med stöd av den utförliga motivering, som framlagts i de s. k. revisionskommitterades den 2 juli 1917 dagtecknade betänkande, har riksräkenskapsverket hemställt om godkännande av i huvudsak följande bestämmelser rörande anmärkningsarvode åt befattningshavare hos ämbetsverket:

Tjänsteman hos riksräkenskapsverket äger att såsom anmärkningsarvode uppbära tio procent av medel, som inflyta med anledning av anmärkningar vid de till ämbetsverket för granskning inkomna räkenskaperna, dock icke med högre belopp än femhundra kronor för en anmärkning;

När i följd av anmärkning varor eller persedlar upptagas till redovisning, äger riksräkenskapsverket efter omständigheterna bestämma arvodets storlek, dock ej till mer än tio procent av varornas eller persedlarnas värde och ej heller till högre belopp än fem hundra kronor för en anmärkning;

I avseende å anmärkningsarvode skulle vidare gälla:

- 1) att arvode icke skulle beräknas på andra medel än sådana, som förutan anmärkning icke skulle hava kommit kronan eller det allmänna till godo;
- 2) att arvode på varor och persedlar skulle beräknas endast då förlust av desamma sannolikt varit att befara, om anmärkning uteblivit;
- 3) att anmärkningsarvode icke utginge i anledning av anmärkningar, vilka till vederbörande förman avlämnades efter utgången av kalenderåret närmast efter det då räkenskapen till verket inkommit, och ej heller i följd av anmärkning, beträffande vilken riksräkenskapsverket i enlighet med instruktionen § 21 mom. 2 funne skäligt eftergiva framställt ersättningsanspråk;
- 4) att, när anmärkt felaktighet skäligen kunde anses hava tillkommit av uppsåt, uppenbar vanvård eller grov försummelse, redogöraren borde åläggas att av egna medel utgiva arvodet;
- 5) att anmärkningsarvodet tillföлле den, som inom föreskriven tid först vidtagit behörig åtgärd för anmärkt felaktighets beivrande; samt
- 6) att anmärkningsarvode, när det icke skulle gäldas av redogöraren, utginge av det å riksstatsens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till observations- och uppbörsprocenter m. m.

*Departements-
chefen.*

När frågan om upphävande av den vissa statstjänstemän förut tillkommande rätt till anmärkningsarvode år 1920 förelåg till behandling, (proposition nr 364), anförde föredragande departementschefen, efter att hava redogjort för det av särskilda kommitterade då framlagda förslaget härutinnan samt de i ärendet hörda myndigheternas yttranden öfver desamma, bland annat, att han för sin del anslöte sig till dem, som ansåge, att anmärkningsarvodet ur statsnyttans synpunkt ingalunda vore av den betydelse, som av det dåvarande systemets anhängare gjordes gällande. Revisionspersonalens rekrytering syntes kunna i erforderlig mån främjas på andra vägar, och våra statstjänstemäns allmänt högt utvecklade ansvars-känsla syntes utgöra en säker borgen för att revisionspersonalen, i likhet med andra statens tjänstemän, skulle veta att även utan utsikt till särskild belöning fullgöra sina åligganden. Då härtill komme, att de med ifrågavarande system förknippade olägenheterna måste anses vara av synnerligen allvarlig art, fann sig departementschefen böra föreslå upphävandet av då gällande bestämmelser, som grundade rätt till dylikt arvode. I enlighet härmed framlade ock Kungl. Maj:t förslag för riksdagen, vilket förslag av riksdagen godkändes. Vid revisorernas lönegradsplacering lærer också hänsyn tagits till den omständigheten, att inkomst av tjänsten i form av anmärkningsarvode icke vore att påräkna.

Då frågan om anmärkningsarvodets lämplighet så sent som år 1920 var föremål för statsmakternas prövning, och då några nya omständigheter, som böra föranleda ändring i det då gjorda ståndpunktstagandet knappast framkommit, synas mig tillräckliga skäl icke föreligga att nu upptaga spörsmålet

till förnyat övervägande. Jag finner mig fördenskull icke böra biträda riksräkenskapsverkets framställning på denna punkt.

Såsom förut angivits, upptager gällande staten för riksräkenskapsverket följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	402,800	Ordinarie staten för riksräkenskapsverket. <i>a) Avlöningar till ordinarie tjänstemän.</i>
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	12,000	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	39,200	
Summa kronor		454,000.	

Ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket är — såsom inledningsvis ock angivits — i riksstaten upptaget med ett mot statens slutsumma svarande belopp av 454,000 kronor.

Till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet är vidare i riksstaten för budgetåret 1926—1927 uppfört ett extra anslag av 25,000 kronor, avsett dels för avlöande av fyra extra revisorer, vilka skola anses tillhöra 21:a lönegraden, dels för beredande av ersättning åt semestervikarier för ifrågasvarande befattningshavare.

Besparingssakkunniga hava föreslagit följande förändringar beträffande de ordinarie befattningarna i ämbetsverket:

Besparingssakkunniga.

Nedflyttning av två förste revisorsbefattningar från 26:e till 24:e lönegraden:

indragning av tre revisorstjänster, tre kanslibiträdesbefattningar och en kontorsbiträdesbefattning; samt

uppförande å ordinarie stat av två skrivbiträdesbefattningar.

Nedflyttningen av den ena förste revisorstjänsten har synts de sakkunniga böra genomföras redan från och med den 1 juli 1927. Från samma tidpunkt borde ur staten avföras den vakanta revisorstjänsten samt de fyra vakanta biträdesbefattningarna. Vad beträffar den andre förste revisorstjänsten, vilken föreslagits till nedflyttning i lönegrad, och de två övertaliga revisorstjänsterna, har övergången synts besparingssakkunniga lämpligen kunna ordnas så, att tjänsterna i fråga tills vidare oförändrade bibehölles å den ordinarie staten samt att till denna fogades anmärkningar av innehåll, att vid inträffande ledighet en av de i 26:e lönegraden uppförda förste revisorstjänsterna skall nedflyttas till 24:e lönegraden samt två av revisorstjänsterna indragas.

För budgetåret 1927—1928 skulle i enlighet med de sakkunnigas förslag personalstaten för ämbetsverket erhålla följande utseende:

Befattning.	Lönegrad.
1 generaldirektör	A 3
2 byråchefer	B 30
4 förste revisorer	B 26

Befattning.	Lönegrad.
1 förste revisor	B 24
26 revisorer	B 22
2 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditivsvakt	B 7
20 kanslibiträden	B 7
4 expeditivsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2.

Anm. 1. Vid inträffande ledighet skall en av de i lönegraden B 26 uppförda förste revisorstjänsterna nedflyttas till lönegraden B 24.

Anm. 2. Två av revisorstjänsterna äro övertaliga och skola vid inträffande ledighet indragas.

Anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän skulle i anslutning härtill enligt de sakkunnigas förslag för nästkommande budgetår minskas med 16,000 kronor till 386,800 kronor.

Riksräkenskapsverket.

Ifråga om riksräkenskapsverkets personalstat och beräkningen av verkets riksstatsanslag har ämbetsverket till en början föreslagit, att de förste revisorer, som skulle bibehållas i lönegraden B 26, måtte erhålla benämningen »revisionskommisarie», vilken tjänstetitel tillkomme motsvarande befattningshavare i arméförvaltningen och tidigare förekommit i kammarrätten.

Vidare har ämbetsverket, med erinran att enligt de sakkunnigas förslag tjugusex ordinarie revisorer skulle upptagas å verkets stat för nästkommande budgetår, varav två skulle indragas vid inträffande ledighet, meddelat, att utöver den vakans, varmed de sakkunniga redan räknat, ytterligare en revisorstjänst genom nyligen inträffat dödsfall blivit ledig.

Beträffande kansliskrivartjänsterna har, såsom förut nämnts, riksräkenskapsverket förordat den förändringen i de sakkunnigas förslag, att ett kanslibitråde skulle utbytas mot kansliskrivare. Vidare har verket hemställt, att tre kanslibiträden skulle ersättas av kameralbiträden i lönegraden B 8. De ordinarie kontorsbiträdestjänsterna skulle, enligt vad riksräkenskapsverket anfört, bibehållas vid nuvarande antalet enligt stat eller fem, vilket innebure ett biträde mer än de sakkunniga förordat.

I detta sammanhang har emellertid riksräkenskapsverket ansett sig böra föreslå, att de nu å extra stat uppförda fyra revisorererna måtte överföras till ordinarie stat. Till stöd härför har ämbetsverket anfört följande:

»Under senare halvåret 1920 funnos i kammarrätten 11 extra revisorer. I samband med riksräkenskapsverkets inrättande överfördes 5 av dessa på ordinarie stat, medan 6 bibehöllos på extra stat. Vid 1923 års riksdag nedsattes sistnämnda antal till 4. De indragningar, som skedde vid 1924 års riksdag, gingo däremot helt ut över den ordinarie personalen, som fördenskull redan minskats med 6 revisorer.

Enligt riksräkenskapsverkets bestämda mening måste det anses fullständigt uteslutet att framdeles göra några ytterligare inknappningar på verkets personal. Denna har nämligen nu så beskrivits, som det gärna är möjligt. Med hänsyn härtill synes det riksräkenskapsverket saknas anledning att ej uppföra samtliga de revisorer, som nu anses för framtiden erforderliga, å ordinarie stat. Den reella genomsnittskostnaden för ett överförande från extra till ordinarie stat av sagda 4 revisorer torde kunna beräknas till 3,400 kronor för år, ett belopp, som visserligen ej är alldeles obetydligt men som dock icke bör få stå i vägen för en så befogad åtgärd som den ifrågasatta. Det bör härvidlag ihågkommas, hurusom genom indragningen 1924 av ej mindre än 6 revisorstjänster befodringsutsikterna till erhållande av ordinarie befattning i verket med ett slag i högsta grad försämrades. Riksräkenskapsverket anser sig fördenskull hava fullgiltiga skäl föreslå, att antalet ordinarie revisorsbefattningar upptages till 28. Sker så, behöver det för närvarande utgående anslaget till uppehållande av riksräkenskapsverkets verksamhet ej längre anvisas.»

Med anledning av det sålunda av riksräkenskapsverket väckta förslaget om överförande till ordinarie stat av de å extra stat upptagna fyra revisorsbefattningarna torde jag redan nu böra anmäla, att besparingssakkunniga icke föreslagit någon förändring i dessa befattningshavares anställnings- och avlöningsvillkor. De sakkunniga hava förutsatt, att jämväl för budgetåret 1927—1928 till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet anvisas ett extra anslag av 25,000 kronor. Därest emellertid ledighet skulle uppstå å någon av revisorsbefattningarna på extra stat, syntes ny innehavare av befattningen icke böra förordnas, så länge någon övertalig revisor kvarstode å den ordinarie staten.

Innan jag ingår på frågan om de förändringar i avseende å den ordinarie staten samt ordinarie anslaget till riksräkenskapsverket, som ett bifall till mina i det föregående framlagda förslag skulle medföra, torde jag först få angiva min ståndpunkt till det av riksräkenskapsverket väckta förslaget om upptagande å ordinarie stat av de nu å extra stat uppförda extra revisorerna.

Ämbetsverkets förslag härutinnan, som innebär en utökning av antalet ordinarie revisorstjänster, kan jag för min del icke för närvarande biträda. Sedan emellertid numera ytterligare en revisorstjänst i verket blivit vakant, synes mig indragningen av revisorstjänster med fördel kunna göras på sådant sätt, att de två nu vakanta ordinarie revisorsbefattningarna uteslutas ur verkets stat samt antalet extra revisorer begränsas till tre. Härigenom kan anslaget till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet för nästkommande budgetår nedsättas till i avrundat tal 18,500 kronor.

Såsom av det föregående framgår, har jag, vad ordinarie personalen i riksräkenskapsverket angår, godtagit de sakkunnigas förslag med de jämkningar i avseende å biträdespersonalen, riksräkenskapsverket förordnat. Antalet kansliskrivartjänster skulle sålunda enligt mitt förslag bliva tre, tre kanslibitträdestjänster skulle utbytas mot kameralbitträdestjänster, och det nuvarande antalet kontorsbitträdestjänster skulle bibehållas.

Departements-
chefen.

Riksräkenskapsverket har, såsom jag förut nämnt, hemställt, att de förste revisorer, som skulle bibehållas i 26:e lönegraden, måtte erhålla benämningen »revisionskommissarie». Detta förslag har jag ansett mig böra biträda.

Vad slutligen angår det av de sakkunniga föreslagna sättet för övergång till ny stat, har förslaget härutinnan icke givit mig anledning till erinran.

I enlighet med mitt förslag skulle personalstaten för ämbetsverket för budgetåret 1927—1928 erhålla följande utseende:

Befattning.	Lönegrad.
1 generaldirektör	A 3
2 byråchefer	B 30
4 revisionskommissarier	B 26
1 förste revisor	B 24
25 revisorer	B 22
3 kansliskrivare	B 11
3 kameralbiträden	B 8
1 förste expeditionsvakt	B 7
16 kanslibiträden	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
5 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2.

Anm. 1. Vid inträffande ledighet skall en av revisionskommissariatjänsterna utbytas mot en förste revisorstjänst.

Anm. 2. En av expeditionsvakttjänsterna är övertalig och skall vid inträffande ledighet indragas.

Med iakttagande av vad jag sålunda föreslagit och anfört, skulle anslaget för avlöningar till ordinarie tjänstemän kunna minskas med 19,600 kronor till 383,200 kronor.

b) Vikariats-
ersätt-
ningar.

I samband med de år 1926 genomförda personalindragningarna i statsdepartementen vidtogs den ändringen i departementens stater, att vikariatsersättningsanslagen slopades. I stället skulle samtliga vikariatskostnader för uppehållande av ordinarie befattningar bestridas från anslagsmedlen för avlöning av ordinarie tjänstemän. Någon höjning av anslagsposterna till avlöningar ansågs av denna anledning ej erforderlig, beroende dels därpå, att under tjänstledighet för ordinarie tjänstemän besparing uppstode, dels ock därpå, att den för närvarande tillämpade grunden för beräkning av de ordinarie avlöningsanslagen i allmänhet syntes föranleda, att i verkligheten något överskott uppstode. Härvid uttalades, att man även beträffande de till allmänna civilförvaltningen hörande ämbetsverken borde övergå till samma system, dock ej förrän i samband med de ändringar av staterna i övrigt, vilka kunde föranledas av besparingsarbetets utsträckande till ämbetsverken i allmänhet.

De sakkunniga hava utgått från, att i enlighet med vad salunda uttalades det i staten för riksräkenskapsverket uppförda vikariatsersättningsanlaget, 12,000 kronor, från och med nästkommande budgetår borde slopas.

Besparings-
sakkunniga.

Mot de sakkunnigas förslag härutinnan har riksräkenskapsverket icke haft något att erinra.

Riksräken-
skapsverket.

I överensstämmelse med vad sistlidet är beslutades i avseende å motsvarande anslagspost för departementens vidkommande anser jag ock, att det nu i riksräkenskapsverkets stat ingående vikariatsersättningsanlaget bör ur staten utgå.

Departements-
chefen.

Vad härefter angår beräkningen av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. hava de sakkunniga anfört följande:

c) Avlöning-
gar till
icke ordi-
narie be-
fattnings-
havare m. m.

»I huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag framlagt förslag har från och med budgetåret 1926—1927 en omläggning vidtagits beträffande de olika statsdepartementens anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare. Syftet med omläggningen — vilken, enligt vad vid förslaget framläggande förutsattes, var avsedd att efter hand genomföras jämväl för övriga nyreglerade verk — var att undanröja de olägenheter, som, då lönerna till extra ordinarie tjänstemän automatiskt stegras på grund av intjänade avlöningsförhöjningar, vållats därav, att anslagen till icke-ordinarie befattningshavare varit begränsade. Omläggningens huvudsakliga innebörd var följande. Anslagsmedlen till icke-ordinarie befattningshavare anvisades å varje departementsstat såsom ett anslag av förslagsanslags natur. För att bevara den erforderliga kontrollen å anslagsanvändningen uppdelades emellertid anslagen vid beräkningen på tre skilda poster: grundlöner till extra ordinarie tjänstemän; avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m.; samt extra befattningshavare, renskrivning m. m. Det för grundlöner bestämda beloppet, som icke skulle få överskridas, fastställdes på grundval av det normala behovet av amanuenser och övrig extra ordinarie personal samt beräknades efter lägsta löneklassen inom lönegraden. Vad amanuenspersonalen beträffar, räknades för förste amanuenser med placering i 17:e lönegraden och för andre amanuenser med placering i 15:e lönegraden. Inom det för grundlöner fastställda beloppet skulle vederbörande departement dock äga att verkställa lönegradsplaceringen på sätt befundes lämpligast. Den andra posten — till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m. — upptogs såsom förslagsvis beräknad. Från denna post voro avsedda att bestridas, utom kostnaderna för avlöningsförhöjningar åt extra ordinarie tjänstemän, enligt gällande författningar uppkommande kostnader för läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp till sådan personal. Posten i fråga beräknades efter en avlöningsförhöjning för varje tjänsteman. Den tredje posten slutligen, vilken skulle vara begränsad, avsågs för bestridande av kostnader för extra befattningshavare, tillfällig personal, renskrivning, över-
tidsersättning m. m.

Besparings-
sakkunniga.

Vad riksräkenskapsverket beträffar, tjänstgjorde i verket enligt den ovan lämnade förteckningen under december 1926 följande personal med extra

ordinarie anställning: 6 förste amanuenser med heltidstjänstgöring (18:e lönegraden), 3 andre amanuenser med heltidstjänstgöring och 7 andre amanuenser med halvtidstjänstgöring (15:e lönegraden), 1 extra ordinarie expeditionsvakt (5:e lönegraden) samt 6 kvinnliga tjänstemän i 4:e lönegraden och 6 kvinnliga tjänstemän i 1:a lönegraden. Sammanlagda beloppet av grundlöner och avlöningsförhöjningar till nämnda personal skulle vid en beräkning i enlighet med de grunder, som tillämpats vid bestämmandet av departementens anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, uppgå till 80,880 kronor. Riksräkenskapsverkets anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare är för innevarande budgetår bestämt till 39,200 kronor. Överskridande av anslaget undvikes därigenom, att de icke-ordinarie tjänstemännen såsom nämnt i stor utsträckning tjänstgöra å ordinarie befattningar, varvid hela avlöningen enligt gällande bestämmelser utgår från vikariatsättningsanslaget.

Med hänsyn till den betydande omfattning, i vilken den icke-ordinarie personalen i verket erhåller och på grund av tjänstgöringens natur alltjämt torde erhålla sin avlöning genom vikariat å ordinarie tjänster, synes det möta vissa praktiska svårigheter att vid beräkningen av ämbetsverkets anslag till icke-ordinarie befattningshavare övergå till de grunder, som tillämpats vid bestämmandet av motsvarande anslag å departementens stater. I varje fall hava de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga något förslag rörande fastställande av ifrågavarande anslag i enlighet med berörda grunder. De sakkunniga föreställa sig, att det huvudsakliga syftet med den ifrågasatta omläggningen av anslagsberäkningen kan vinnas på en enklare väg, nämligen så, att det nuvarande anslagsbeloppet, vederbörligen minskat med hänsyn till de indragningar av icke-ordinarie personal, som i det föregående förutsetts, uppdelas i två poster, den ena avsedd för grundlöner till extra ordinarie tjänstemän, extra befattningshavare och tillfällig personal, övertidsersättning, renskrivning m. m. samt den andra avsedd för bestridande av kostnaderna för avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän, enligt gällande författningar uppkommande kostnader för läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp till sådan personal. Av dessa poster skulle den förstnämnda ej få överskridas, under det att den andra posten, liksom anslaget i dess helhet, bör vara av förslagsanslags natur. Det säger sig självt, att en dylik anordning förutsätter, att ämbetsverket jämväl i fortsättningen skulle äga frihet att på samma sätt som nu tillgodogöra sig de besparingar, som å anslagsposten till grundlöner till extra ordinarie tjänstemän m. m. kunna uppkomma till följd av vikariat å ordinarie tjänster.»

På grund av vad salunda anförts och då de sakkunniga ifrågasatt indragning av en extra ordinarie expeditionsvakt samt fyra kvinnliga tjänstemän i 4:e lönegraden och en kvinnlig tjänsteman i 1:a lönegraden, har anslaget till avlöningar till icke-ordinarie personal synts de sakkunniga böra minskas med 12,200 kronor till 27,000 kronor, av vilket belopp 25,500 kronor ansetts böra avses till grundlöner till extra ordinarie tjänstemän m. m. samt 1,500 kronor till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m.

På sätt de sakkunniga vid behandling av frågan om begränsning av skattegranskningen i riksräkenskapsverket anförts, har emellertid ansetts, att någon arbetskraft krävdes under budgetåret 1927—1928 för slutförandet på

beräknad tid av granskningen av 1926 års taxeringslängder. För detta ändamål syntes sju biträden under ungefär tre fjärdedels år erforderliga. Till bestridande av kostnaderna för dessa biträdens anställning skulle enligt de sakkunnigas förslag anslagsposten till grundlöner till extra ordinarie tjänstemän m. m. för nästkommande budgetår ökas med 10,800 kronor och alltså upptagas med 36,300 kronor. Anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skulle följaktligen för budgetåret 1927—1928 bestämmas till 37,800 kronor.

Vad anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. angår, har riksräkenskapsverket anfört, att, vid bifall till vad ämbetsverket föreslagit, denna post borde i jämförelse med de sakkunnigas förslag höjas med ett belopp för avlöande av en extra ordinarie expeditionsvakt och två extra ordinarie kontorsbiträden, tillsammans motsvarande i grundlöner omkring 6,300 kronor.

Riksräken-
skapsverket.

Såsom nämnts, hava de sakkunniga föreslagit, att för slutförandet av granskningen av 1926 års taxeringslängder skulle till riksräkenskapsverkets förfogande ställas ett belopp av 10,800 kronor, beräknat för 7 biträden under 9 månader.

Då enligt riksräkenskapsverkets i det föregående återgivna förslag den sammanlagda minskningen av biträdespersonal skulle begränsas till 4 befattningshavare mot 7 enligt de sakkunnigas förslag, borde enligt verkets mening för nästa budgetår endast medel för 4 biträden utöver det normala personalantalet anställas. Därest dessa 4 biträden finge behållas under hela budgetåret, skulle det bli möjligt att i viss utsträckning i riksräkenskapsverket utföra granskning av taxeringslängderna för år 1927 jämväl i vad taxeringsmyndigheternas åtgärder anginge. Da det väl knappast vore att antaga, att 1927 års prövningsnämnder komme att i alla län övergå till en fullständig granskning av taxeringarna, skulle det enligt riksräkenskapsverkets mening vara av stort värde, om verkets revision sattes i tillfälle att åtminstone för de län, där enligt tidigare erfarenhet prövningsnämndens granskning av taxeringslängderna varit minst effektiv, företaga en granskning av 1927 års längder jämväl i fråga om taxeringsåtgärderna. Riksräkenskapsverket har fördenskull hemställt, att medel måtte anvisas för tillfälligt anställande hos verket under budgetåret 1927—1928 av fyra extra ordinarie kontorsbiträden.

De av de besparingssakkunniga föreslagna grunderna för beräklandet av anslaget för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. hava icke givit mig anledning till erinran. I överensstämmelse härmed torde anslaget, vederbörligen minskat med hänsyn till de av mig förordade indragningarna av icke-ordinarie personal, uppdelas i två poster, den ena av bestämt anslags natur och avsedd för grundlöner till extra ordinarie tjänstemän, extra befattningshavare och tillfälligt personal, övertidsersättning, renskrivning m. m.

Departements-
chefen.

och den andra, liksom anslaget i dess helhet, av förslagsanslags natur, avsedd för bestridande av kostnaderna för avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän, läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp till sådan personal.

Jag har förut tillstyrkt de sakkunnigas förslag beträffande indragning av icke-ordinarie personal hos riksräkenskapsverket med de av verket ifrågasatta begränsningarna. Vid bifall härtill torde anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. för budgetåret 1927—1928 böra bestämmas till 33,800 kronor, varav 31,800 kronor torde böra avses till grundlöner till extra ordinarie tjänstemän m. m. samt 2,000 kronor till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m. Emellertid kommer härtill kostnaden för slutförandet av granskningen av 1926 års taxeringslängder. För detta ändamål samt för granskning i viss utsträckning av 1927 års taxeringslängder har riksräkenskapsverket hemställt, att medel måtte anvisas för tillfälligt anställande under nästa budgetår av fyra extra ordinarie biträden. Då jag emellertid, såsom jag förut angivit, funnit mig böra förorda, att den av mig föreslagna begränsningen av riksräkenskapsverkets granskningsrätt skall inträda med avseende å 1927 års taxeringslängder, torde de fyra biträdena erfordras under allenast tre fjärdedels år och kan kostnaden för ändamålet i fråga begränsas till i runt tal 6,200 kronor. Till bestridande av kostnaderna för dessa biträdens anställning skulle alltså anslagsposten till grundlöner till extra ordinarie tjänstemän m. m. för budgetåret 1927—1928 ökas med sagda belopp till 38,000 kronor. Anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. bör följaktligen för sagda budgetår bestämmas till 40,000 kronor.

Vid bifall till mitt förslag skulle alltså ordinarie staten för riksräkenskapsverket under budgetåret 1927—1928 erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 383,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 40,000
		Förslagsanslag kronor 423,200.

Oberäknat den kostnadsminskning å 12,000 kronor, som inträder genom slopande av vikariatersättningsanslaget, och fränsett dyrtidstillägg, skulle alltså vid bifall till mitt förslag en kostnadsminskning uppstå för nästkommande budgetår å 18,800 kronor. Härtill kommer den av mig föreslagna nedsättningen med 6,500 kronor å extra anslaget till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet, vadan den totala kostnadsminskningen utgör tillhoppa 25,300 kronor.

De av mig sålunda föreslagna omläggningarna i riksräkenskapsverkets organisation förutsätta givetvis åtskilliga ändringar i ämbetsverkets instruktion. Jag torde längre fram få framlägga förslag härutinnan.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att Hemställan.

dels besluta, att antalet ordinarie befattningar i riksräkenskapsverket skall från och med den 1 juli 1927 vara bestämt på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
2 byråchefer	B 30
4 revisionskommissarier	B 26
1 förste revisor	B 24
25 revisorer	B 22
3 kansliskrivare	B 11
3 kameralbiträden	B 8
1 förste expeditionsvakt	B 7
16 kanslibiträden	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
5 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2;

Anm. 1. Vid inträffande ledighet skall en av revisionskommissariatjänsterna utbytas mot en förste revisorstjänst.

Anm. 2. En av expeditionsvakttjänsterna är övertalig och skall vid inträffande ledighet indragas.

dels godkänna följande ordinarie stat för riksräkenskapsverket, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förlagsanslag	kronor 383,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förlagsanslag ...	» 40,000
Förlagsanslag	kronor 423,200;

dels minska det ordinarie förlagsanslaget till riksräkenskapsverket

nu	kronor 454,000
med	» 30,800
till	» 423,200;

Kungl. Maj:ts proposition Nr 176.

dels ock till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av kronor 18,500.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.